

Farmassistente

DAGELIJKE BEGELEIDING IN DE APOTHEEKPRAKTIJK

NR 170 - MAART 2023

► Blijven leren DE GEZONDHEID EN DE HUID

DOSSIER
Allergische
rinitis

Actualiteit
BEDREIGT
TIKTOK ONZE
GEZONDHEID?

Gezondheid
DE GEVOLGEN
VAN BLOEDEND
TANDVLEES

Het cijfer
KANKER, ELK
ANDERHALF UUR
EEN LEVEN GERED

Concreet geval
KNIJE-ARTROSE

NAAM VAN HET GENEESMIDDEL : Sedistress 200 omhulde tabletten • **KWALITATIEVE EN KWANTITATIEVE SAMENSTELLING :** Elke omhulde tablet bevat 200 mg droogextract van de bovengrondse delen van passiebloem (*Passiflora incarnata* L.). Dit komt overeen met 700 mg - 1000 mg passiebloem per tablet. Hulpstof met bekend effect: Elke tablet bevat minder dan 1 mmol natrium (23 mg) en is in wezen natriumvrij. • **FARMACEUTISCHE VORM :** Roze, langwerpige, biconvexe, omhulde tablet van 18 x 7 mm. • **THERAPEUTISCHE INDICATIES :** Traditioneel kruidengeneesmiddel gebruikt om de milde symptomen van mentale stress, zoals nervositeit, ongerustheid of prikkelbaarheid te verlichten en het inslapen te vergemakkelijken. Dit geneesmiddel is een traditioneel kruidengeneesmiddel. De toepassing is uitsluitend gebaseerd op het langdurige gebruik. Sedistress 200 is aangewezen voor gebruik bij volwassenen en adolescenten vanaf een leeftijd van 12 jaar. •

42 tabletten	15,89 €
98 tabletten	27,98 €

Sedistress® 200

omhulde tabletten

Behandeling van de symptomen van

benzodiazepine ontwenning*

Geneesmiddel
bestudeerd met succes

succesratio
78,4% & **-40%**
HAMA
angstscore
ondanks de ontwenning

Zonder gewenning
200 mg zuiver extract van passiebloem

*Sedistress 200 is gebruikt om de milde symptomen van mentale stress te verlichten en het inslapen te vergemakkelijken

DOSERING EN WIJZE VAN TOEDIENING : Dosering : Volwassenen en adolescenten vanaf een leeftijd van 12 jaar : - **Ter verlichting van tijdelijke mentale stress :** 1 tot 2 tabletten 's morgens en 's avonds. Op advies van de arts of apotheker kan de dosering worden verhoogd (maximaal 8 tabletten per dag). - **Helpt bij het inslapen :** 1 tot 2 tabletten 's avonds een half uur voor het slapengaan. **Pediatrie patiënten :** Bij gebrek aan voldoende gegevens wordt het gebruik bij kinderen jonger dan 12 jaar niet aangeraden. **Duur van de behandeling :** Indien de symptomen tijdens het gebruik van het geneesmiddel langer dan twee weken aanhouden, moet een arts of apotheker worden geraadpleegd. **Wijze van toediening :** De tabletten dienen met een groot glas water te worden ingenomen. •

CONTRA-INDICATIES : Overgevoeligheid voor een van de bestanddelen van het preparaat. • **BIJWERKINGEN :** Niet bekend. Ingeval van bijwerkingen, moet een arts of apotheker worden geraadpleegd. • **HOUDER VAN DE REGISTRATIE :** Tilman n.v., Zoning Industriel Sud 15, 5377 Baillonville, België. • **NUMMER VAN DE REGISTRATIE :** BE-TU392777 • **WIJZE VAN AFLEVERING :** Geneesmiddel niet op medisch voorschrift • **DATUM VAN HERZIENING VAN DE TEKST :** 10/2021.

¹ Dubois T et al., A dry extract of *Passiflora incarnata* L. used for the management of benzodiazepines withdrawal, *Louvain Médical* 2019; 138 (09) : 519-530

Tilman®
SED/23/PR/03 NL Feb 2023

De huid, een spiegel van het organisme

Men zegt soms dat de ogen de spiegel van de ziel zijn, maar er is nog een ander deel van ons lichaam dat even belangrijk is als onze ogen en die de potentie heeft om alles te weerspiegelen wat zich binnen in ons lichaam afspeelt: onze huid. En de huid is meteen ook ons grootste orgaan!

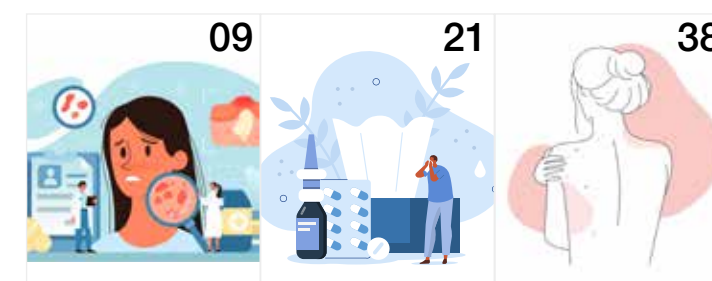
De huid wordt wijder wanneer we kilo's aankomen en krimpt wanneer we er verliezen. Ze herstelt zich wanneer we ze kwetsen of verbranden. De huid staat vooraan in de rij bij onze excessen en ongelukken. Diepe rimpels getuigen dan weer van veel te veel uren in de zon en een bleke teint kan wijzen op een misbruik van alcohol en/of tabak. Onze huid kleurt rood bij schaamte of een woede-uitbarsting, krijgt kippenvel bij een streling of emotie, wordt bleek bij angst... De huid lijkt wel expressiever wanneer woorden tekortschieten.

De huid is dus niet alleen een 'thing of beauty': ze maakt gewoon helemaal deel uit van onze gezondheid. Huidproblemen duiken op alle momenten in het leven op: een baby met eczeem, een jongeling met ernstige acne, een volwassene met een melanoom en een senior met huidveroudering.

De winterkoude, het klimaat, de vervuiling, de verwarming, de airco... veroorzaken jeuk en drogen de huid uit. Andere huidproblemen vinden dan weer hun oorsprong ergens binnenin het lichaam. Urticaria (netelroos) kan een allergische reactie zijn of vitiligo een uiting van een chronische ziekte als diabetes type 1. Raad uw patiënten dan ook aan om hun huid goed in het oog te houden: de textuur, de teint of kleur, de verschijning van vlekjes, de evolutie van schoonheidsvlekken... want ze kunnen dankbare aanwijzingen zijn om een arts te helpen bij de zoektocht naar de juiste diagnose. Zeg ze ook dat in ons land een persoon op de vijf voor zijn 75e te maken zal krijgen met een vorm van huidkanker. Ook hier luidt dus alweer en eens te meer dat voorkomen beter is dan genezen.

De redactie

Actualiteit	
Nieuws	04-05
Bedreigt TikTok onze gezondheid?	06
Blijven leren	
Biotherapie komt te hulp bij urticaria	10-11
De huid springt op rood	12-13
Dermatologie, de vele vormen	
Atopische dermatitis	14-15
Vitiligo kan aangepakt	18
Dossier allergische rinitis	
Een almaar toenemende 'plaag'	21-28
Gezondheid	
Het gevaar van bloedend tandvlees	30-31
Het cijfer	
Darmkanker, kan beter opgespoord	33
Kanker, vele levens gered	34
Case	
Knie-artrose	36-37
Cosmetologie	
Een gevoelige huid	38-39
Vragen van patiënten	41-42
Info labo	44
Nieuws	45-46
Wedstrijden	47

MAANDBLAD (11 NRS/JAAR) NR 170 - MAART 2023 - TARIEF 1,50€

Verantwoordelijke uitgever: Farmapress bvba/sprl. - Leuvensesteenweg 431 D - 1380 Lasne • **Directeur van de publicatie:** Valérie Decallonne 0475/23 53 98 - vdc@editionventures.be • **Marketing Directeur:** Nathalie Fisse - 0495/90 60 15 - nfi@editionventures.be • **Redactie:** Nathalie Evrard, apotheker - Virginie Villers, apotheker - Isabelle Janssens, apotheker - Céline Quitelier, apotheker - Michèle Koerperich, apotheker - Ann Daelemans, apotheker - Charline Rousseau, apotheker • **Lay-out:** Fabrice Liben / 19Agency - fabriceliben@19agency.be • **Vertaling:** Mark De Geest / Tvogether • **Drukkerij:** Dereume Printing nv/sa Golden Hopestraat 1, 1620 Drogenbos

Abonnementen en adreswijziging: info@pharmateam.be

Actualiteit: wat voor nieuws in de apotheek?

Uw advies is uw sterkste argument voor de patiënten die langskomen in uw apotheek. Daarom ook dit overzicht van de medische actualiteit waarmee u uw patiënten nog beter kunt informeren!

Magistrale bereidingen en risico's op verwarring

Het FAGG herinnert de apothekers eraan om bij het maken van magistrale bereidingen steeds zeer voorzichtig te zijn bij het gebruik van werkzame stoffen met gelijkaardige namen (of het bestaan van verschillende zouten) om verwarring met mogelijk ernstige bijwerkingen te vermijden.

Het advies

- Bekijk de voorgeschiedenis van de patiënt.
- Controleer de indicatie van het geselecteerde product en de dosering.
- Zet een apart herkenningsteken op de verpakkingen die verwarring kunnen veroorzaken (bijv.: scopolamine hydrobromide, 4-aminopyridine).

Vloeibare wrattenverwijderaars

Deze producten die naast de wrat of op andere delen van het lichaam worden aangebracht, kunnen ernstige irritatie of zelfs brandwonden veroorzaken.

Uw advies

- Een stukje papier op de huid rond de wrat leggen en bedekken met vaseline om te voorkomen dat het product de gezonde huid raakt en aantast.
- Het overtollig product onmiddellijk verwijderen.
- Deze producten niet gebruiken om wratten op het gezicht, de slijmvliezen of de geslachtsorganen te behandelen.
- Niet roken tijdens het aanbrengen van een wrattenverwijderaars, aangezien de vloeistof ontvlambaar is.
- Wanneer men het product per ongeluk op een gezonde huid morst, de flexibele film dan verwijderen en de huid afspol met lauw water gedurende 15 minuten en ze daarna vochtig houden.

Post Intensive Care Syndrome (PICS)

De intensieve geneeskunde maakte sinds het midden van de 20e eeuw opmerkelijke vorderingen. Maar we beseffen nu dat het ook negatieve gevolgen kan hebben voor de leefkwaliteit van de mensen die men helpt en redt en dit bij tot wel 40% van de patiënten die op een intensive care-afdeling verblijven. De langdurige immobilisatie, de mechanische beademing en de lang-

durige toediening van krachtige sedativa kunnen immers wel degelijk bijdragen tot de ontwikkeling van een aanhoudende toestand van extreme spierzwakte, cognitieve problemen zoals het geheugen, concentratie of uitvoering van dagelijkse activiteiten en/of psychische gevolgen zoals angst, depressie of posttraumatische stress. Ook familieleden kunnen sporen van deze traumatische ervaring dragen in de vorm van posttraumatische stress of depressie. Zes snelle en gemakkelijk uit te voeren gevalideerde tests detecteren snel de signalen van het post-intensive care-syndroom.

Bron: KCE

De samenstelling van het griepvaccin 2023-2024

De WHO kondigde de aanbevelingen aan voor de virale samenstelling van de griepvaccins voor het griepseizoen 2023-2024 op het noordelijk halfrond. De periodieke actualisering van de virussen in griepvaccins is noodzakelijk opdat ze effectief zouden blijven.

De WHO beveelt nu aan dat quadrivalente vaccins de volgende virussen bevatten;

- een virus van het type A/Victoria/4897/2022 (H1N1);
- een virus van het type A/Darwin/9/2021 (H3N2);
- een virus van het type B/Austria/1359417/2021 (B/Victoria-lijn);
- een virus van het type B/Phuket/3073/2013 (B/Yamagata-lijn).

Vitamine A

Vitamine A speelt een belangrijke rol bij het zicht, de groei en de ontwikkeling en de integriteit van epitheelcellen, de immuniteit, de celdifferentiatie en de voortplanting.

Het gebruik van te grote hoeveelheden vitamine A gedurende lange perioden kan echter hypervitaminose A veroorzaken. Supplementen kan men dan ook enkel adviseren voor patiënten met cholestase of andere oorzaken van vetmalabsorptie, zoals mucoviscidose.

Dit moet u weten

Een overdosis vitamine A is teratogeen. De inname van hoge doses vitamine A (totale dagelijkse inname > 10.000 IU via de voeding en in de vorm van supplementen) is dus gecontra-indiceerd tijdens de zwangerschap.

Waar vindt men vitamine A?

Voornamelijk in producten van dierlijke oorsprong (lever, visleverolie, volle melk, boter). Provitamine A (carotenoiden) zit dan weer bijvoorbeeld in waterkers, rauwe wortelen, mango, abrikozen, papaja's.

Uw advies

Een gezonde en gevarieerde voeding zorgt voor de gewenste hoeveelheden vitamine A zonder het risico te lopen op overmatige inname.

Bron: HGR 9285 en bcfi

Zeldzame ziekten

De Zeldzameziektendag op 28 februari was een gelegenheid om er ook op te wijzen dat in België meer dan 500.000 mensen lijden aan zeldzame ziekten en worden geconfronteerd met een laattijdige diagnose, een gebrek aan doeltreffende behandelingen, een beperkte toegang tot zorg en medicijnen, net als sociaal en emotioneel isolement.

Wist u dit?

De website www.zorgtraject.be en het e-mailadres info@zorgtraject.be houden op te bestaan.

Alle informatie over diabetes type 2 en de zorgtrajecten chronisch nierfalen is nu te vinden op de website van het RIZIV.

Gehoorverlies

Gehoorverlies is zelfs vanaf een bepaalde leeftijd nooit normaal en kan sociale, somatische of psychologische gevolgen hebben.

Verwijs de patiënt onmiddellijk door naar een afdeling spoed wanneer het gehoorverlies plotseling optreedt, snel verergert of fluctueert (uni of bilateraal).

Een verwijzing naar de NKO-specialist is nodig in deze gevallen:

- gehoorverlies of tinnitus in één oor of een merkbaar verschil in gehoor tussen de twee oren.
- episoden van duizeligheid (flauwte of onvastheid) of ernstige duizeligheid.
- zichtbare vervormingen van het oor na een trauma.
- vocht, pus of bloed dat uit het oor komt.

Bron: RIZIV

Maart staat in het teken van darmkanker en de vorderingen van de behandelingen

Darmkanker mag dan een van de meest voorkomende kankers in ons land zijn met 8.000 nieuwe gevallen per jaar maar toch blijkt dat de overlevingskansen na vijf jaar aanzienlijk zijn verhoogd de voorbije jaren. Ze halen nu 70,8% en dit dankzij heel wat vorderingen inzake de behandelingen.

Uw advies

- Deelnemen aan de tests die door de overheid worden aangeboden voor een vroegtijdige opsporing.
- Rekening houden met de antecedenten in de familie die belangrijke risicofactoren kunnen zijn en eventueel een colonoscopie vereisen voor de aanbevolen leeftijd.

Meer info > p 33

Michèle Koerperich

Bedreigt TikTok onze gezondheid?

Een injectie in de buik per week om wat extra kilo's kwijt te raken? Dat is de belofte van deze nieuwe geneesmiddelen die eigenlijk diabetes moeten behandelen maar die nu de aandacht kapen op de sociale media.

Op TikTok haalt het trefwoord #Ozempic meer dan 500 miljoen views! En wanneer u de naam van dit medicijn in de zoekmachine van TikTok typt, krijgt u meteen filmpjes te zien gemaakt door jonge influencers, die het misbruik van dit geneesmiddel promoten en het aanprijzen als een wondermiddel om af te slanken. Met voor- & na-beelden als bewijs leggen de TikTokers hun volgers uit dat ze in een paar weken enkele kilo's zijn afgevallen zonder dieet of lichaamsbeweging.

#Ozempic
500 miljoen views

Ozempic, Wegovy, Mounjaro...

Semaglutide is in België op de markt beschikbaar met de naam Ozempic en kreeg de indicatie voor de behandeling van diabetes mellitus type II. Het wordt terugbetaald in sommige gevallen van diabetes mellitus type II. De kostprijs van de Ozempic bedraagt, niet-vergoed, 100 € per maand. De werkzame stof, semaglutide, zal in de toekomst in België op de markt komen met de naam Wegovy, maar dan met de indicatie voor overgewicht. Dit middel, dat al verkrijgbaar is in de Verenigde Staten, zou hier niet a priori worden terugbetaald. Concreter nog: Wegovy is in feite al toegelaten in ons land, maar is niet beschikbaar omdat de Deense firma Novo, die het produceert, het niet op de markt kan brengen omdat het niet voorradig is. Weet ook dat Saxenda, een medicijn van dezelfde familie dat al 4 jaar in België te koop is en geproduceerd wordt door dezelfde firma, ook de 'afslankingsversie' is van een medicijn tegen diabetes (Victoza), maar duurder is (250€ per maand) voor minder gewichtsverlies. Het is daarom minder populair, ook omdat het dagelijks moet worden geïnjecteerd.

Diabetes en obesitas...

De geneesmiddelen functioneren door zich te binden aan de receptoren voor een hormoon dat een rol speelt bij de controle van de bloedsuikerspiegel. Ze stimuleren de afgifte van insuline wanneer de glucosespiegels hoog zijn. Ze vertragen ook de maaglediging, waardoor de eetlust afneemt en er een aanzienlijk gewichtsverlies ontstaat, ongeveer 10% in een jaar.

De risico's voor de levering van medicijnen

De gevolgen van misbruik zijn niet gering. Ten eerste heeft het misbruik van dit geneesmiddel voor gewichtsverlies een directe invloed op de beschikbaarheid ervan voor diabetespatiënten en kan het verstoringen in de bevoorrading veroorzaken of verergeren, waardoor zij deze noodzakelijke behandeling niet kunnen gebruiken. Het FAGG gaf in ons land eind oktober al aan dat de beperkte voorraad van het middel "minstens tot begin 2023" zou duren. Hun website meldde dat drie van de vijf verpakkingen van het product nog steeds het label "tijdelijk niet beschikbaar" of met "beperkte beschikbaarheid". "Het FAGG volgt de situatie op de voet, zowel op nationaal als op Europees vlak", verduidelijkt het federaal agentschap.

Bijwerkingen verre van triviaal

Het gebruik van Ozempic voor andere doeleinden dan het stabiliseren van diabetes is niet banaal gezien de bijwerkingen van dit geneesmiddel. Het gebruik van Ozempic kan immers misselijkheid en diarree veroorzaken, maar ook "zeldzamere maar ernstigere risico's zoals acute pancreatitis, galaandoeningen, zeldzame gevallen van ernstige obstipatie die dan weer kan leiden tot darmobstructie en een verhoogd risico op schildklierkanker", benadrukt prof. Jean-Luc Faillie, hoogleraar farmacologie aan het Universitair Ziekenhuis van Montpellier.

Deze risico's zijn aanvaardbaar gezien de voordelen van Ozempic bij de behandeling van diabetes, maar "als je het middel gebruikt om een paar kilo af te vallen, dan is het therapeutische voordeel nihil, het is gewoon esthetiek, terwijl de risico's altijd aanwezig zijn", zei professor Faillie.

Nathalie Evrard

Maxi
3000

by
Biocure

NIEUW

OPTIMALE
DOSERING
3000 IE
VITAMINE D3

1
/dag

DE VITAMINE D3 IN SPRAY

Een NIEUWE GENERATIE VITAMINE D om uw advies te vergemakkelijken!

Mondspray voor een OPTIMALE opname van vitamine D* VIA HET MONDSLIJMVLIES

"...een groeiende hoeveelheid bewijsmateriaal dat aantoont dat een hoge dosering vitamine D slechts een beperkt voordeel zou hebben of zelfs contraproductief zou zijn, en aantoont dat een dagelijkse toediening van lage of matige doseringen wel gunstig is bij personen met een risico op een tekort."***

- Hoge biologische beschikbaarheid en makkelijk in gebruik.
- Superieure efficiëntie van mondsprays in vergelijking met zachte gelatine-capsules.***

Voedingssupplement

CNK : 4499-760
Publieksprijs : 17,95 €
2 maanden (60 verstuivingen)

Eucerin®

pH5: COMFORT
EN BESCHERMING
VAN DE GEVOELIGE HUID
VOOR HET HELE GEZIN

53%
NATUURLIJKE
VOEDENDE OLIËN

IN DOUCHEVERZORGING
Nr. 1
IN DE APOTHEEK EN PARAFARMACIE

ONZE IDEALE ROUTINE VOOR COMFORT EN BESCHERMING
VAN DE GEVOELIGE HUID VOOR HET HELE GEZIN**

DOUCHEOLIE pH5

- Bescherm de **natuurlijke huidbarrière** dankzij het pH5 Balance System
- Bevat 53% **natuurlijke voedende oliën** voor een intensief voedend effect en **Dexpanthenol**, dat bekend is om zijn **herstellende** eigenschappen
- De huid voelt **zacht en soepel** aan, wordt beschermd tegen uitdroging zelf bij regelmatig wassen

200 ml - CNK 1135-367 | 400 ml - CNK 1368-661
1000 ml - CNK 2717-221 | Refill 400 ml - CNK 1328-699

BODY LOTION pH5

- Bescherm de **natuurlijke huidbarrière** dankzij het pH5 Balance System
- Bevat 5% **Dexpanthenol** die de huid verzacht en hydrateert
- Biedt **langdurige hydratatie** voor de droge, gevoelige huid
- De huid voelt **zacht en soepel** aan

400 ml - CNK 1583-921

KLINISCH GETEST,
GESCHIKT VOOR KINDEREN
EN VOLWASSENEN**

UITSTEKENDE DOELTREFFENDHEID EN HUIDVERDRAAGZAAMHEID BIJ DE GEVOELIGE EN DROGE HUID

EXCLUSIEF BESCHIKBAAR IN DE APOTHEEK EN DE PARAFARMACIE

EUCERIN.BE | f EUCERIN BELGIUM

GOED IN ZIJN VEL

DE HUID MAAKT GEWOON DEEL UIT VAN DE GEZONDHEID VAN ELKE MENS EN DAN GAAT HET ZEKER NIET ALLEEN OM UITERLIJK EN SCHOONHEID. ACHT OP DE TIEN MENSEN HEBBEN LAST VAN EEN HUIDPROBLEEM, EN VOOR EEN KWART VAN HEN HEEFT DIT BOVENDIEN EEN GROTE INVLOED OP HUN LEEFKWALITEIT. HET HOEFT DAN OOK GEEN BETOOG DAT DE HUID BIJZONDERE AANDACHT VERDIENT IN UW ADVIES.

* Gebaseerd op gegevens van IQVIA, Apotheek en Parafarmacie, Belgische markt van doucheverzorging, waarde en volume, MAT 12/2022. Meer informatie: Beiersdorf NV, Industrielaan 13B, 1070 Anderlecht.
** Geschikt voor kinderen vanaf 3 jaar.

Biotherapie bij de behandeling van chronische urticaria

12 tot 24% van de bevolking krijgt minstens één keer in zijn leven te maken met netelroos of chronische urticaria (CU). Slechts de helft van de gevallen is na een jaar aan verbetering toe. 20% van de patiënten blijft zelfs langer dan 20 jaar symptomen vertonen! Het anti-IgE monoklonale antilichaam omalizumab verbetert de behandeling van deze patiënten.

Verschillende soorten netelroos

Netelroos is een reactie van de huid die een snelle opstoot veroorzaakt van licht gezwollen rode puistjes en vlekken, intense jeuk en soms zelfs een zwelling onder de huid rond de ogen of mond (angio-oedeem).

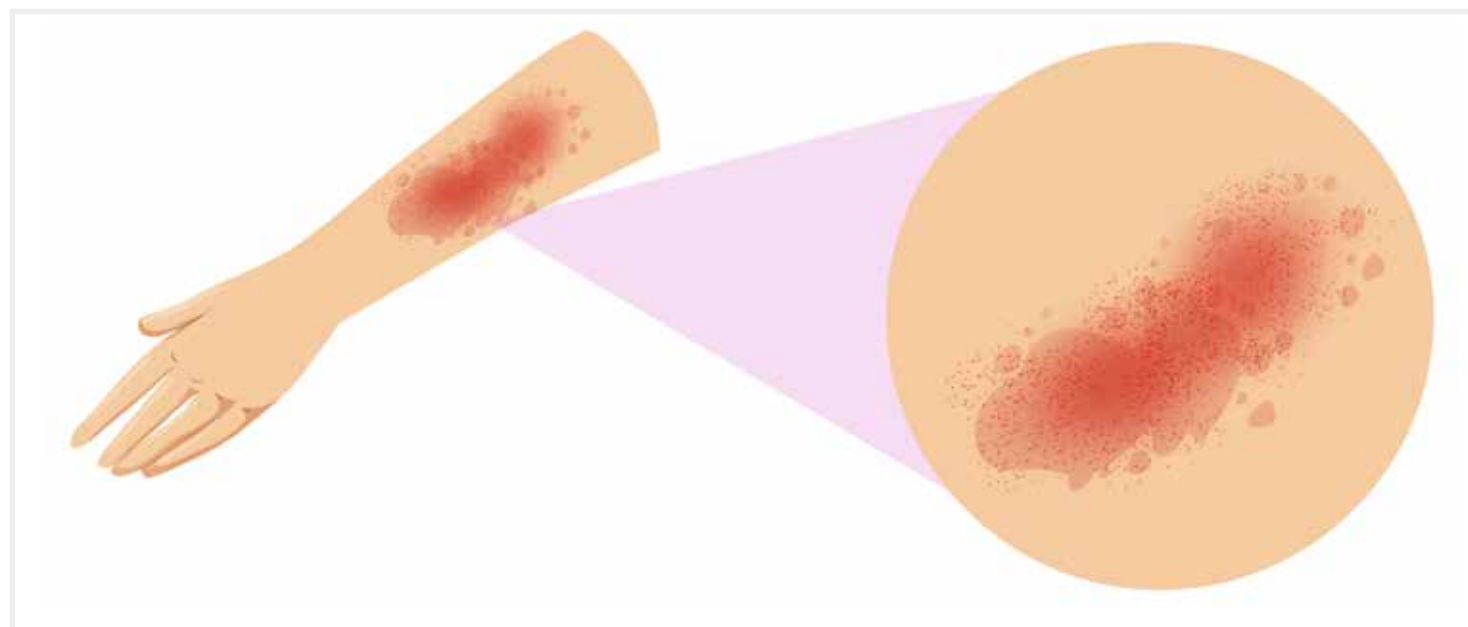
Er zijn verschillende soorten urticaria volgens hun duur, hun evolutie en hun uitlokkende factoren. De jeuk en de duur van de netelroos kunnen variëren en enkele uren of zelfs jaren aanhouden.

ACUTE URTICARIA

Verschijnt plotseling en verdwijnt spontaan na enkele dagen of weken. Ze treft vaak kinderen en wordt over het algemeen veroorzaakt door een identificeerbare factor: contact met prikkende stoffen, sommige medicijnen, voedsel, infectie.

CHRONISCHE URTICARIA

Duurt minstens zes weken. 2/3 van de chronische urticaria is spontane chronische urticaria, dat wil zeggen zonder aanwijsbare externe oorzaak.

Bij urticaria veranderen de rode vlekken gedurende dezelfde dag van plaats, soms zeer snel, en verdwijnen zelfs volledig gedurende een paar uur om daarna opnieuw op te duiken.

Dit moet u weten

De geneesmiddelen die het vaakst netelroos veroorzaken zijn ACE-remmers of zelfs sartanen, penicillines, maar ook geïodideerde contrastmiddelen, histamino-afgeevende moleculen (morfine en codeïne), lokale anesthetica en vooral aspirine en NSAIDs.

De oorzaken?

Urticaria gaat zeer vaak samen met een individuele aanleg. Bij patiënten die aan urticaria lijden, zijn de mestcellen immers reactiever en worden ze dus overmatig geactiveerd, wat leidt tot een ontstekingsreactie en het optreden van de klassieke klinische symptomen van urticaria. Verschillende hypothesen kunnen de verhoogde gevoeligheid van de mestcel verklaren. Bij sommige patiënten zou het een fenomeen van auto-immuniteit zijn, namelijk de productie van antilichamen gericht tegen elementen van het eigen lichaam. In andere gevallen kan er een verband optreden tussen chronische urticaria en bepaalde schildklieraandoeningen. Ten slotte lijkt het bestaan van een atopische plaats urticaria te bevorderen.

De extracutane signalen helpen bij het vinden van de oorzaak!

Hoewel ze eerder ongewoon voorkomen bij CU, moet men zoeken naar extracutane symptomen omdat ze helpen bij de zoektocht naar de oorzaak. Het optreden van spijsverteringskwalen, zoals een zwelling van de lippen, tong, gehemelte of keel, dysfagie, wijzen wellicht op een oorzaak in de voeding. Wanneer de patiënt het heeft over chronische diarree, dyspepsie, epigastrische pijn,

orale aftose, oedeem van de lippen of pruritus ani dan wijst de diagnose naar spijsverteringsziekten die gepaard (kunnen) gaan met urticaria. Het gaat dan om een voedselallergie, coeliakie, intestinale parasitose, infectieuze gastritis, inflammatoire enteropathie, enz. Bij patiënten met astma is het gelijktijdig optreden van bronchospasmen en zelfs astma-aanvallen niet uitzonderlijk.

Hoe kan men chronische urticaria behandelen?

De behandeling omvat de volgende maatregelen:

1. De vermindering van de uitlokkende factor bij geïnduceerde urticaria.
2. Een fysieke en psychologische ontspanning: stress kan een belangrijke rol spelen bij netelroos.
3. De medicamenteuze behandeling:
  - **antihistaminica van de tweede generatie** zijn de eerstelijnsbehandeling; men kan tot viermaal de aanbevolen dosis in twee doses worden voorgeschreven.
  - **Corticosteroiden** hebben weinig nut en moet men best ook vermijden (rebound-effecten).
  - **Omalizumab** wordt voorgeschreven voor de behandeling van chronische spontane urticaria bij volwassenen en adolescenten (vanaf 12 jaar) die al antihistaminica krijgen, maar bij wie de symptomen van chronische spontane urticaria onvoldoende onder controle blijven door deze geneesmiddelen.

DE SOORTEN	DE SUBTYPES	DE DEFINITIES
Spontane of idiopatische urticaria (70 - 80% van de gevallen)	Acute urticaria	Duurt minder dan 6 weken
	Chronische urticaria	Duurt langer dan 6 weken
Fysieke urticaria (15 - 20% van de gevallen)	Feitelijke urticaria (factitia of dermatografisme)	Getriggerd door een wrijving
	Drukurticaria (vertraagd)	Getriggerd door een verticale druk
	Warmte-urticaria	Getriggerd door een lokale warmte
	Zonne-urticaria	Getriggerd door uv-stralen en/of zichtbaar licht
	Koude-urticaria	Getriggerd door een voorwerp/lucht/vloeistof/koude wind
Andere vormen van urticaria (eerder zeldzame gevallen)	Urticaria/angiodeem door trillingen	Getriggerd door een trilling
	Waterurticaria (aquageen)	Getriggerd door water
	Cholinerge urticaria	Getriggerd door de verhoging van de lichaamstemperatuur door een fysieke inspanning of gekruid voedsel
	Niet-fysieke contacturticaria	Getriggerd door jeukveroorzakende stoffen (zoals bv. netels, kwallen...)
	Adrenerge urticaria	Getriggerd door een fysieke inspanning

De huid **kleurt rood!**

Rosacea, roodheid of couperose resulteert in rode vlekjes en ongemakken op de huid. Maar kan men deze onvolkomenheden maskeren en deze ziekte genezen?

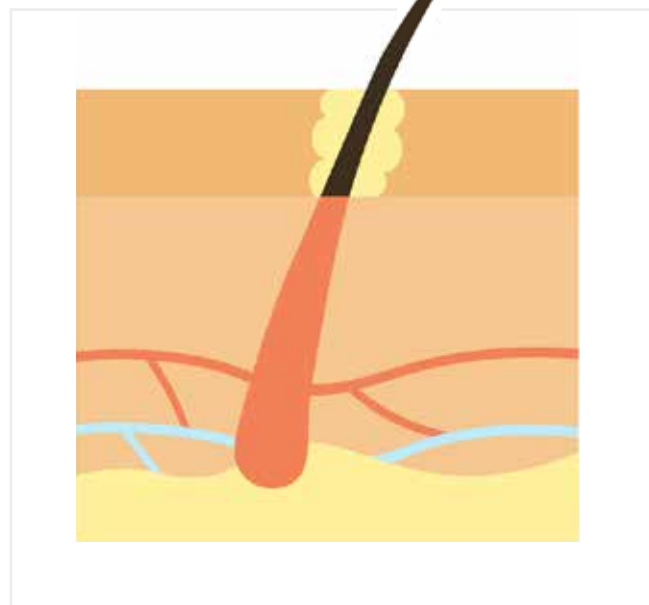
Van roodheid tot couperose

Rosacea komt vaak voor en vooral op de wangen, de kin, de neus, soms het voorhoofd en de oren.

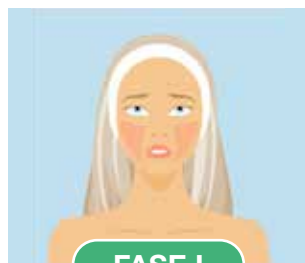
Wist u dit?

De uv-straling is een van de meest geciteerde triggers van rosacea.

- De uv-straling produceert immers vrije radicalen in de huid, wat leidt tot ontstekingen die het immuunsysteem triggeren, wat leidt tot een toename van specifieke rosacea-gerelateerde moleculen in de huid.
- De uv-straling verhoogt ook de vasculaire endotheliale groeifactoren (VEGF) en kan daarom verantwoordelijk zijn voor het ontstaan van teleangiëctasieën bij rosacea.

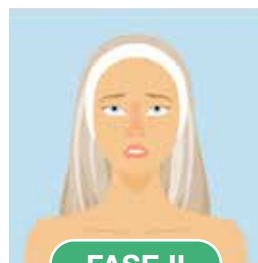

Deze huidziekte evolueert in 4 fasen

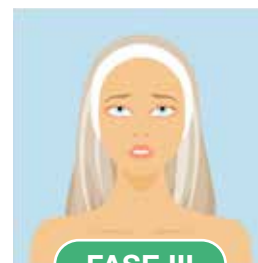
FASE I

Deze fase is gekenmerkt door een voorbijgaande roodheid (flushes). Ze komen plotseling en spontaan, zijn diffuus en homogeen, en gaan gepaard met een gevoel van intense hitte. Ze komen voor bij verschillende omstandigheden: snelle en plotse temperatuur schommelingen, emotionele stress, te snel of te gekruid voedsel eten en/of alcoholische dranken bij sommige mensen. Tussen de opstoten door kleurt het gezicht opnieuw normaal. We hebben het dan over couperose.

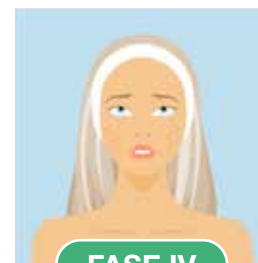
FASE II

In dit stadium wordt de roodheid permanent en treft ze selectief de wangen en zij-kanten van de neus en soms het hele gezicht, en het gaat vaak om een lichte, gevoelige en fijne huid.

FASE III

Op de achtergrond van permanente roodheid verschijnen puistjes en rode puistjes met een wit puntje.

FASE IV

Bij sommige mensen gaan de talgklieren zwellen, wat resulteert in een lelijke verdikking van de neus, rhinophyma genaamd. Soms zijn er ook oogafwijkingen (oculaire rosacea): conjunctivitis, keratitis, roodheid en puistjes van de oogleden.

Dit zijn de vaakst voorkomende triggers van roodheid

ROSACEA KOMT VAKER VOOR IN DE VOLGENDE GROEPEN

- Mensen tussen de 30 en 50 jaar.
- Mensen met een blanke huid, blond haar en blauwe ogen.
- Mensen met een familiegeschiedenis van rosacea.

De behandeling van rosacea

Om het eerste stadium van rosacea te behandelen, volstaat meestal een dermocosmetische behandeling. Voor de andere stadia van de ziekte is een (orale) behandeling met tetracyclines, gedurende enkele maanden, over het algemeen zeer effectief. Deze behandelingen worden goed verdragen maar kunnen de gevoeligheid voor de zonnestralen verhogen. Metronidazol-crèmes en -gels worden vaak gecombineerd met orale cyclinen, vertonen een goede werkzaamheid en kunnen enkele maanden worden gebruikt.

Ernstige vormen, vooral met talghypertrofie, zijn een goede indicatie voor orale isotretinoïne. Dit medicijn staat bekend als teratogeen en vereist dus bij premenopauzale vrouwen zeer strikte maatregelen om een zwangerschap te voorkomen.

Een gevorderde rhinophyma kan door een operatie worden verbeterd. De roodheid zelf kan worden beperkt met laserbehandelingen.

Wijs ook op de hygiëne en de voeding

Om alle factoren die tot flushes van de bloedvaten leiden, zowel door de voeding als door het klimaat, te verminderen, kunt u uw patiënten adviseren:

- ➔ zon, kou, temperatuurschommelingen (verwarming, douches, sauna, enz.) te vermijden.
- ➔ geen eten of drinken in te nemen dat te warm of te koud is.
- ➔ geen gekruid voedsel te eten en koffie, thee en alcohol te vermijden.
- ➔ emotionele stress te beperken.
- ➔ bij een opstoot (flush) op een ijsblokje te zuigen.
- ➔ indien mogelijk vaatverwijdende geneesmiddelen te vermijden.

HET COSMETISCHE ANTWOORD OP COUPEROSE

- ➔ **Een effectieve bescherming** tegen uva en uvb (SPF 50).
- ➔ **Anti-roodheid verzachtende crèmes:** deze crèmes bevatten hoofdzakelijk drie soorten werkzame stoffen: ontstekingsremmende, verzachtende en vasoactieve (op de bloedvaten) stoffen. De samenstellingen moeten licht zijn, gemakkelijk aan te brengen en weer te verwijderen.
- ➔ **Camouflageproducten:** in afwachting van het effect van de behandeling kan het 'maskeren' van de laesies nuttig zijn. Om de rode kleur van rosacea te neutraliseren gebruikt men correctoren met een groene kleur.
- ➔ **Men stopt ook beter met het gebruik van zeep, kraantjeswater en een washandje,** en gebruikt best een reinigend cosmeticaproduct in de vorm van micellaire gel.

Nathalie Evrard

Atopische dermatitis, op naar nieuwe therapieën voor een betere leefkwaliteit

Atopische dermatitis is een chronische inflammatoire huidaandoening met frequente recidieven, waarvan de prevalentie wereldwijd toeneemt. Dit is vooral te verklaren door de invloed van genetische en omgevingsfactoren. Het therapeutische arsenaal wordt groter met moleculen die zich richten op het immuunsysteem, in de hoop de leefkwaliteit van jonge en oude patiënten te verbeteren.

GEBASEERD OP EEN PRESENTATIE VAN **PROFESSOR HILDE LAPEERE**, VAKGROEP DERMATOLOGIE, UZ GENT.

Een grote impact op de leefkwaliteit

Atopische dermatitis is een van de meest voorkomende inflammatoire huidaandoeningen. Men schat dat 1 à 3% van de volwassenen en tot 20% van de kinderen het heeft. De eerste laesies verschijnen over het algemeen rond de leeftijd van 3 tot 6 maanden, maar AD kan ook opnieuw op volwassen leeftijd verschijnen. Naarmate het kind groeit, kan de AD verbeteren of zelfs verdwijnen, maar sommige patiënten blijven er levenslang last van hebben. Met AD gaan intense jeuk, xerose en eczematuze laesies gepaard. Het ziektebeeld kan zeer heterogeen zijn. De verdeling van laesies verschilt per leeftijd. De ziekte verloopt chronisch, met perioden van remissie en opflakkingen. Een studie toonde aan dat AD de grootste impact heeft op de leefkwaliteit van alle chronische huidziekten. Bij sommige mensen tast AD het zelfvertrouwen aan en tot twee derde van de patiënten vermijdt zelfs sociaal contact vanwege hun uiterlijk. Meer dan de helft van de patiënten meldt dat AD een negatieve invloed heeft op hun seksleven.

Hoe behandelt men de ziekte nu?

Men zal atopische dermatitis evalueren op basis van de leeftijd, de plaats en de ernst van de laesies, de geschiedenis van de patiënt, de uitlokkende factoren en de mogelijke aanwezigheid van een geobjectiveerde voedselallergie. De behandeling moet zo vroeg mogelijk starten, omdat kinderen met atopische dermatitis een zeer hoog risico lopen op het ontwikkelen van atopische comorbiditeiten.

Sommige patiënten houden ondanks deze behandeling nog te vaak de AD slecht onder controle. Dit gebrek aan controle kunnen we toeschrijven aan verschillende oorzaken: het ontbreken van aanbevelingen ten gunste van langdurige behandeling met lokale corticosteroiden, de corticofobie van patiënten en artsen, de steeds frequentere betrokkenheid van gevoelige huidgebieden waarvoor corticosteroiden niet worden aanbevolen, en een gebrek aan controle van langdurige therapietrouw.

De medicamenteuze behandeling bestaat uit lokale corticosteroiden of lokale calcineurineremmers, fotherapie of conventionele systemische immunosuppressiva zoals ciclosporine of methotrexaat. Bij sommige patiënten blijken deze behandelingen echter onvoldoende of kunnen ze vanwege hun toxiciteit niet langdurig worden gebruikt. Er is dus ongetwijfeld een grote medische nood aan nieuwe behandelingen van AD die effectief zijn en een gunstig veiligheidsprofiel hebben.

De komst van nieuwe behandelingen

De ernst van de dermatitis wordt beoordeeld met behulp van verschillende scores: EASI en Scord voor de klinische analyse van de laesies (aanwezigheid van 'slakken', erytheem, blaarvorming), de prurituscore en de slapeloosheidsscore. Hoe hoger de scores, hoe meer systemische behandelingen zullen worden gebruikt om het immuunsysteem te kalmeren: ciclosporine en methotrexaat.

De afgelopen twintig jaar is er echter belangrijke vooruitgang geboekt in het doorgronden van de complexe pathogenese van AD en zijn verschillende mogelijke aanknopingspunten voor nieuwe behandelingen aangeduid.

Biotherapieën tegen interleukine (anti-IL) en anti-januskinase (anti-JAK) zorgen zelfs voor een revolutie.

Dupilumab, anti IL-4 en IL-13, zorgt voor 60% verbetering bij 70% van de patiënten. De meest voorkomende bijwerkingen zijn reacties op de injectieplaats, conjunctivitis, blefaritis, herpesinfecties en voorbijgaande hypereosinofilie. Ook tralokinumab, anti IL-13, levert goede resultaten. Anti-JAK 1 en 2 (upadacitinib, baracitinib) werken in op de receptoren aan het oppervlak van immuuncellen. Het zijn selectieve en reversibele remmers van Janus-kinases (anti-JAK's), de enzymen die betrokken zijn bij ontstekingen, hemapoëse (bloedvorming) en de immuunfunctie.

De meest voorkomende bijwerkingen zijn een verhoogd risico op infecties (koorts, kiespijn, tekenen van cystitis... waarbij men onmiddellijk een arts moet raadplegen), verhoogde transaminasen en hypercholesterolemie.

Het microbioom van de huid

Het huidmicrobiom is een film van micro-organismen op het huidoppervlak. Het microbiom van patiënten met AD verschilt sterk van dat van gezonde mensen. Volgens een meta-analyse van 95 observationele studies bedraagt de prevalentie van *S. aureus* 70% op de huidlaesies van patiënten met AD, tegenover 39% op de niet-laesie huid van dezelfde patiënt. Door deze meta-analyse bleek ook dat de mate van kolonisatie verband hield met de ernst van de aandoening. *S. aureus* heeft een aanzienlijke invloed op de pathogenese van AD, wordt geassocieerd met ernstige recidieven en beïnvloedt ook het fenotype.

Er is ook aangetoond dat een toename van *S. aureus* in het microbiom voorafgaat aan een AD-opstoot. De mogelijke impact van producten die het huidmicrobiom beïnvloeden op AD wordt momenteel bestudeerd. Met bacteriotherapie wordt getracht de samenstelling van het huidmicrobiom aan te passen, zodat de niet-pathogene bacteriën de overhand krijgen op de ziekteverwekkende. Men onderzoekt ook of lokale producten met bacteriën effect hebben op jeuk en huidlaesies.

Welke adviezen kunt u, samen met de therapietrouw, als apotheketeam nog geven?

Het apotheketeam moet bijzondere aandacht besteden aan de preventie. U kunt hierbij adviseren over de keuze van een verzachtend middel en uitleg geven over de juiste handelingen die de patiënt dagelijks moet uitvoeren om de effectiviteit van de behandeling te optimaliseren. Dit begint met de hygiëne. Snelle douches met lauw water zijn te verkiezen boven het bad (of voor peuters een lauw bad van korte duur), met zeepvrije, parfümvrije en overvette oliën, blokjes of gels. Met moet de huid vervolgens drogen door te deppen, en dus niet te wrijven. Katoenen kleding is de meest geschikte. Buiten opflakkingen kunnen patiënten naar het zwembad gaan mits ze zich goed afspoelen en daarna een verzachtende crème aanbrengen. Dan moet de blootstelling aan uitlokkende factoren zoals dierenhaar, pollen, stof etc. worden beperkt. De woonkamers moeten regelmatig gelucht worden. Ten slotte moet men een eerder koele temperatuur in de kamer handhaven.

Het is belangrijk om hetzelfde te zeggen als de arts. Veel patiënten hebben inderdaad een slecht beeld van lokale corticosteroiden, die zelfs tot corticofobie kunnen gaan, en moet u daarom geruststellen om ze correct en in voldoende hoeveelheid te gebruiken.

Leer de patiënt ook wat een knokkeleenheid is: die komt overeen met de hoeveelheid crème die wordt aangebracht op het distale deel van de knokkel van de wijsvinger van een volwassene. Deze maat maakt het mogelijk om het huidoppervlak gelijk aan 2 handpalmen te behandelen. Dit is een gemakkelijk te begrijpen meeteenheid voor patiënten. Bovendien kan het erg nuttig zijn om het aantal gebruikte buisjes tijdens een opflakking te kwantificeren om eventuele over- of onderconsumptie van lokale corticosteroiden na te kunnen gaan.

Uw advies

Om de jeuk op de eczeemplekken te verzachten, kunt u voorstellen om thermaal water te gebruiken in sprays of vochtige kompressen of om koude aan te brengen. Om krassen op laesies en hun secundaire infectie bij kinderen te voorkomen, moeten hun nagels regelmatig worden geknipt. Tot slot kunnen ouders katoenen handschoenen of wanten voor de kleintjes aanschaffen om te voorkomen dat ze 's nachts krabben.

Om hen te helpen, zal de opvolging van vormingssessies of het raadplegen van documenten over deze preventie een meerwaarde betekenen, vooral voor de doeltreffendheid van de preventie maatregelen op lange termijn.

Nathalie Evrard

“
Verzachtende middelen en vochtinbrengende crèmes zijn, samen met lokale corticosteroiden en lokale calcineurineremmers, de steunpilaar van de behandeling.

Wereldprimeur: Pierre Fabre Group lanceert Green Impact Index

Eric Ducournau, de algemeen directeur van de Pierre Fabre Group, informeert ons, ter gelegenheid van de lancering van de Green Impact Index, over de verschillende uitdagingen waar ons bedrijf voor staat met betrekking tot het milieu vandaag

Milieukwesties en maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) worden tegenwoordig steeds relevanter. Welke maatregelen heeft de Pierre Fabre Group momenteel op dit gebied? Is dit nieuw voor uw bedrijf?

Bij Pierre Fabre is dit een onderwerp dat ons altijd heeft beziggehouden! Het bedrijf is gebouwd op het idee van wereldwijd respect voor mens en natuur. Gezondheid en milieu zijn met elkaar verbonden. Om deze uitdagingen het hoofd te bieden, hebben we in 2019 Green Mission Pierre Fabre gelanceerd. Het is een transversale entiteit die de initiatieven van het bedrijf en zijn medewerkers op het gebied van natuurlijkheid en duurzame ontwikkeling stimuleert en verenigt. Onze verbintenissen liggen in de lijn van het Akkoord van Parijs van 2015, dat tot doel heeft de stijging van de globale temperatuur te beperken tot 2°C tegen het einde van de eeuw.

De taak is enorm. Hieronder vallen bijvoorbeeld reizen, verwarming van gebouwen, afvalbeheer en de aankoop van grondstoffen. We willen onze CO2-uitstoot tegen 2030 met 33% verminderen (ten opzichte van 2015). Tegen 2025 willen we ook ons energieverbruik met een kwart verminderen en het aandeel hernieuwbare energie verhogen tot 25%.

Als voorbeeld wil ik twee verantwoorde innovaties noemen: onze nieuwe gepatenteerde Green Native Expressi-on plantenextractietechniek, die het mogelijk maakt het zuivere sap van planten te extraheren, zonder water of oplosmiddelen, om het te integreren in de vorm van 100% zuivere actieve ingrediënten in cosmetische producten of voedingssupplementen. Het tweede voorbeeld is steriele cosmetica, een procedé dat wij toepassen bij de formulering van sommige van onze producten. Dit is een innovatief concept dat het mogelijk maakt formules te verkrijgen met een minimum aan bestanddelen, die alleen de essentiële ingrediënten bevatten, streng geselecteerd op hun doeltreffendheid en tolerantie, en onnodige bestanddelen die geen verband houden met de gewenste doeltreffendheid, zoals bewaarmiddelen, te elimineren.

Wat is de Green Impact Index en hoe werkt hij?

De Green Impact Index is een instrument om de milieu- en maatschappelijke impact van al onze cosmetica- en gezondheidsproducten op een transparante manier te meten en te communiceren. De consument wordt geïnformeerd over de eco-sociale prestaties van de producten van de Groep door middel van een eenvoudige letter (A, B, C of D). Een score van A of B betekent dat het product eco-sociaal is ontworpen voor zover het voldoet aan een

voldoende aantal milieu- en maatschappelijke prestatie-criteria volgens internationaal erkende normen.

De Green Impact Index stelt Pierre Fabre niet alleen in staat om de consument te informeren, maar ook om het eco-sociale profiel van zijn producten te verbeteren, met als doel dat in 2023 de helft van zijn portefeuille eco-sociaal is ontworpen. Deze doelstelling is nu al overtroffen, aangezien alle producten van de merken Eau Thermale Avène, Ducray, Klorane, A-Derma, René Furterer, Oral Care en Naturactive zijn beoordeeld. Dit zijn meer dan 3.500 referenties en 8 van de 10 producten krijgen een A of B rating.

De Green Impact Index is ontworpen en ontwikkeld door Green Mission Pierre Fabre, onder auspiciën van AFNOR Certification, een onafhankelijke derde partij. Hij is met name gebaseerd op de 3000 levenscyclusanalyses (LCA) van producten en verpakkingen die de Groep de afgelopen 10 jaar heeft uitgevoerd om een methodologie te ontwikkelen op basis van de evaluatie van 20 criteria. 14 criteria evalueren de milieu-impact, verdeeld over het ecologisch ontwerp van de verpakking, het ecologisch ontwerp van de formule, de impact van de fabricage van het product en het vervoer van de grondstoffen. Deze 14 criteria zijn goed voor 2/3 van de eindscore.

6 criteria meten de maatschappelijke impact, waaronder Made in France, Organic, Fair Trade, Origine France Garantie en Veganistische certificeringen of etikettering, en de programma's voor maatschappelijke betrokkenheid van het merk. Deze 6 criteria vertegenwoordigen 1/3 van de eindscore.

"De Green Impact Index is een antwoord op het groeiende wantrouwen van consumenten en patiënten tegenover merken en hun vermogen om het milieu te respecteren, hun inzet voor de samenleving en hoe deze merken hierover op een transparante en controleerbare manier communiceren. Nee, dit is geen "greenwashing"-strategie. Onze inzet voor deze aanpak is totaal, zoals blijkt uit de strenge criteria die worden gehanteerd en het feit dat wij de verkregen ratings op de websites van de groep en de merken publiceren, zelfs wanneer de rating C of D is."

DE EVALUATIEMETHODE VAN DE GREEN IMPACT INDEX

Omdat de score voor ecologisch en maatschappelijk ontwerp zo volledig en betrouwbaar mogelijk moet zijn, is de berekening ervan een complexe oefening. De grootste uitdaging daarbij was: hoe maken we deze index gemakkelijk te begrijpen, zodat iedereen ermee overweg kan? De oplossing: elk product krijgt een letter van A tot D die aangeeft hoe ecologisch en maatschappelijk verantwoord het is.

De score van een product wordt berekend op basis van 6 maatschappelijke en 14 milieucriteria. De milieuscore is goed voor 2/3 van de totale score, de maatschappelijke score telt voor 1/3. De totale score wordt eerst berekend op 15 en vervolgens omgerekend naar 20 om de Green Impact Index van het product te verkrijgen. In de tabel hieronder vindt u de criteria en ziet u hoe zwaar ze doorwegen in de totale score.

MILIEU SCORE	(Op 60, omgerekend naar 4)	/4	/5 Verhouding gewicht/volume	
	Ecologisch ontworpen verpakking	/10	Gebruk van gerecycleerde materialen of materialen met FSC/PEFC-certificaat	
		/15	Recycleerbaarheid	
		/10	Bijdrage tot het broeikas-effect	
		/10	Waterverbruik	
		/5	Verzuring van de lucht	
	Ecologisch ontwikkelde formule	(Op 5, omgerekend naar 3)	/3	/5 Eutrofiëring van het water
		/2	Biologische afbreekbaarheid binnen 28 dagen (+0,5 bonuspunt indien biologisch afbreekbaar binnen 10 dagen)	
		/2	Natuurlijkheid	
	Verkleinde impact van de productie	/1	≤ 15 ingrediënten of steriele cosmeticaformule	
/0,5		Biologisch of zonder chemische behandeling geteelde plant(en)		
Verkleinde impact van het transport	/0,5	Werkzame stof gewonnen zonder chemische oplosmiddelen of in een circulaire economie		
	/1	Productielocatie met milieucertificaten ISO 14001 of ECOVADIS		
MAATSCHAPPELIJKE SCORE	/1	Geografische oorsprong van de grondstoffen		
	'Made in France', officiële certificeringen en programma's voor maatschappelijk engagement promoten	/5	/2 Product met biologisch certificaat (Cosmos, AB ...)	
		/1	Product gemaakt in Frankrijk	
	+1	Minstens 1 maatschappelijke inspanning voor biodiversiteit, therapeutisch onderwijs, ouderverenigingen of armoedebestrijding		

- +1 bonuspunt als het product (en/of):
- Minstens 1 grondstof uit de eerlijke handel bevat
- Het certificaat 'Origine France Garantie' draagt
- Geregistreerd is bij de Vegan Society

Bestaat er wel een echte behandeling?

JA! De nieuwe behandelingen voor vitiligo zorgen voor een revolutie in de verzorging van de patiënten die kampen met een lichte of matige vorm van de ziekte of zelfs een ernstiger vorm.

OP BASIS, VAN EEN GESPREK MET PROFESSOR **THIERRY PASSERON**, DIENSTHOOFD DERMATOLOGIE CHU - NICE.

Impact op de leefkwaliteit

Vitiligo is een depigmentatie die de huid en het haar aantast. Het is geen besmettelijke ziekte. Maar ze heeft wel vaak een sterke impact op de leefkwaliteit, met een impact op het professionele, sociale en seksuele leven, groter zelfs dan die van bv. hypertensie of diabetes. De impact op de leefkwaliteit zou te vergelijken zijn met die van een depressie, omdat het een stigmatiserende ziekte is, vooral wanneer de laesies verschijnen op het gelaat, de handen en/of de geslachtsorganen.

Een auto-immuunziekte

Het is een pathologie met auto-immuunoorzaak die wordt gekenmerkt door een verlies van de melanocyten. Ze komt het vaakst voor vóór de leeftijd van 30, soms zelfs vóór 20 jaar, in twee belangrijke en verschillende vormen.

➔ In de meest klassieke vitiligo, de symmetrische, verschijnen de gedepigmenteerde vlekken overal op het lichaam, op een symmetrische manier.

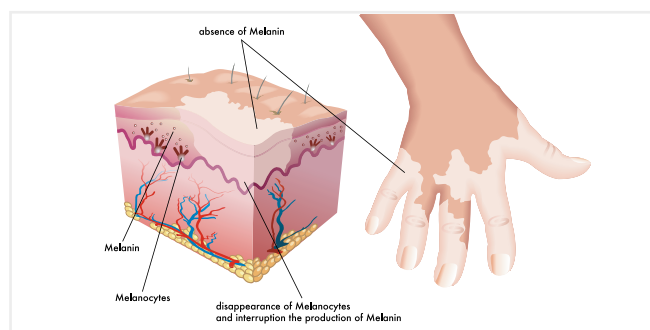
➔ De tweede vorm noemt men segmentaal, d.w.z. de depigmentatie betreft alleen een segment van het lichaam, een onderarm, een hand, enz.

Deze ziekte treft
1,3%
van de
Europeanen

De ziekte evolueert verschillend van persoon tot persoon en vordert meestal in opflakkingen. Er zijn stabiele vormen die gelokaliseerd blijven, en niet verder evolueren. De ernst gaat samen met de locatie: de betrokkenheid van de handen en die van het gezicht zijn psychologisch het moeilijkst te dragen voor de patiënten. Hervallen worden bevorderd door stress in de medische zin van het woord, psychologische stress, chirurgische stress, hormonale veranderingen in het bijzonder tijdens de puberteit, zwangerschap, menopauze of zelfs virale of bacteriële infecties. Het is echter heel belangrijk dat u erop wijst dat vitiligo geen psychosomatische ziekte is.

De behandeling

Wanneer u geconfronteerd wordt met een patiënt met vitiligo, is de behandeling in eerste instantie gebaseerd op lokale corticosteroiden of tacrolimus. Deze behandelingen zorgen voor de herpigmentatie van 70 tot 80% van de patiënten met aantasting in het gelaat. En in 50% van de gevallen is het mogelijk om zeer goede resultaten op het lichaam te bereiken.

Op de handen en de voeten blijft de behandeling echter veel minder effectief. De geneesmiddelen moeten 6 tot 24 maanden worden gebruikt, met een evaluatie na 6 maanden, aangezien de herpigmentatie van vitiligovlekken lang duurt. De behandeling is effectiever in combinatie met blootstelling aan de zon in de zomer en uvb-fototherapie in de winter. Tacrolimus is met name geïndiceerd op het gelaat, omdat lokale corticosteroiden een risico op bijwerkingen zoals acne, een dunner wordende huid, vlekken op het gezicht met zich meebrengen. Wanneer vitiligo actief is en zich snel verspreidt, vereist de behandeling kleine doses orale corticosteroiden, gecombineerd met uv-licht gedurende 3 tot 6 maanden. Dit helpt opflakkingen in 90% van de gevallen te voorkomen.

De hoop op een nieuwe behandeling

De kennis van de pathofysiologie van deze ziekte maakte de afgelopen jaren de ontwikkeling mogelijk van specifieke behandelingen. De meest geavanceerde, de ruxolitinib-crème, is een gericht medicijn uit de anti-JAK-familie, een kinaseremmer. Het kreeg in juli 2022 een handelsvergunning in de Verenigde Staten.

Zodra het geneesmiddel in Europa is goedgekeurd, zou het de eerste behandeling moeten worden tegen vitiligo, in het beste geval in combinatie met uv, bij kinderen en volwassenen, en dan vooral voor de minder uitgebreide vormen. De behandeling bestaat uit het aanbrengen ervan op de laesies, 's ochtends en 's avonds, gedurende 6 tot 24 maanden. Er lopen ook andere proeven met andere anti-JAK's, maar dan wel oraal, tegen de zeer actieve of uitgebreidere vormen van de ziekte.

Nathalie Evraud

Hoe onze Glucadol gamma te adviseren over de toonbank

Voor gezonde gewrichten.¹

Glucadol is ontwikkeld rond kristallijn glucosaminesulfaat, de enige vorm die in de Europese richtlijnen wordt aanbevolen.^{1,2}

Artrose is een chronische degeneratieve ziekte die de gewrichten, botten en spieren aantast. Het is belangrijk om de oplossing aan te passen aan de behoeften en klachten van uw patiënten.

Behandeldoelstellingen: uw patiënten helpen hun levenskwaliteit te houden, door aan pijnvermindering en een structureel effect aan te werken. Investeren op lange termijn is van het grootste belang om de progressie van de ziekte te vertragen.

Asymptomatische persoon (preventie)

1/D:

1500mg kristallijn glucosaminesulfaat + Vitamine C* + Zn** + Se** + Mn**

- ✓ Enkelvoudige structurele actie
- ✓ Behoud van mobiliteit^{2,4}

Persoon met milde tot matige symptomen

1/D:

+ 1200mg chondroitinesulfaat

- ✓ Dubbele structurele actie
- ✓ Behoud van mobiliteit
- ✓ Pijnvermindering (op lange termijn)
- ✓ Soepele gewrichten^{2,4}

Symptomatische persoon met verergering van symptomen

1/D:

+ Krill olie

- ✓ Enkelvoudige structurele actie
- ✓ Behoud van mobiliteit
- ✓ Snelle pijnvermindering^{2,4,5}

Symptomatische persoon met mobiliteitsverlies

1/D:

+ Avo+ 300mg ASU, Vit D 10mcg***, Vit K 20mcg****

- ✓ Enkelvoudige structurele actie
- ✓ Behoud van mobiliteit
- ✓ Ondersteuning van spierfunctie
- ✓ Ondersteuning van botstructuur
- ✓ Pijnvermindering (1 maand)
- ✓ Ontstekingsremmende werking
- ✓ Soepele gewrichten^{2,4,6}

Een voedingsaanvulling mag niet ter vervanging van een gevarieerde en evenwichtige voeding en van een gezonde levenswijze worden gebruikt.
1. Buisluter Glucadol Avo+ - 2. O. Bruyère et al. / Seminars in Arthritis and Rheumatism 49 (2019) 337-350 - 3. Ji et al Front. Mech. Eng. 13 September 2019 Sec. Tribology, 4. Reginster JY et al., The Lancet. 2001; 357:251-56, 5. Deutsch L. et al., Journal of the American College of Nutrition. 2007 ;26(1) :39-48, 6. Maheu et al, ARTHITIS & RHEUMATISM Vol 41, No 1, January 199X, pp XI-91
*Vitamine C draagt bij tot de vorming van collageen, voor het behoud van de goede werking van gewrichtskraakbeen; **Celbescherming tegen oxidatieve stress; ***Vitamine D ondersteunt de spierfunctie; ****Vitamine K draagt bij tot de instandhouding van normale botten.

hooi- koorts?

Verlicht je
ogen
en neus.

Tot **24u**
lang!

Otrivine Anti-Allergie verlicht symptomen zoals niezen, jeukende en waterige ogen, een lopende, verstopte of geïrriteerde neus gedurende maximaal 24 uur.

Otrivine
ANTI-ALLERGIE
Anti-Allergie
Neusspray

NAAM VAN HET GENEESMIDDEL Otrivine Anti-Allergie 50 microgram/dosis, neusspray, suspensie **KWALITATIEVE EN KWANTITATIEVE SAMENSTELLING** Waterachtige suspensie van 0,5 mg (500 microgram)/ml fluticasonpropionaat. Met elke verstuiving wordt 100 mg suspensie afgegeven. Deze bevat 50 microgram fluticasonpropionaat die als dosis wordt toegediend. **Hulpstof(fen) met bekend effect:** Dit middel bevat 0,02 mg benzalkoniumchloride in elke dosis van een verstuiving, overeenkomend met 0,2 mg benzalkoniumchloride per ml van de oplossing. **FARMACEUTISCHE VORM** Neusspray, suspensie. Een witte, ondoorzichtige, waterachtige suspensie. **Therapeutische indicaties** Otrivine Anti-Allergie is geïndiceerd voor gebruik bij volwassenen in de leeftijd van 18 jaar en ouder. Dit geneesmiddel biedt een symptomatische behandeling van allergische rhinitis veroorzaakt door hooikoorts of andere allergenen in de lucht (zoals huisstofmijt, schimmelsporen of huidschilfers van dieren). **Dosering en wijze van toediening** Dosering Volwassenen in de leeftijd van 18 jaar en ouder De aanbevolen dosering is éénmaal daags, bij voorkeur 's ochtends, twee verstuivingen in elk neusgat (200 microgram fluticasonpropionaat). Bij ernstige symptomen kunnen tweemaal daags twee verstuivingen in elk neusgat nodig zijn, maar uitsluitend voor kortstondig gebruik. Zodra de symptomen onder controle zijn, kan er een onderhoudsdosis van eenmaal daags één verstuiving per neusgat worden gebruikt. Als de symptomen terugkeren, kan de dosering hierop dienovereenkomstig worden verhoogd. Er moet worden gekozen voor de minimale dosis waarbij de symptomen doeltreffend onder controle worden gehouden. De maximale dagelijkse dosis mag niet meer bedragen dan vier verstuivingen per neusgat. Sommige patiënten profiteren in de eerste paar dagen nog niet optimaal van de behandeling. Daarom dienen patiënten die bekend zijn met seizoensgebonden allergische rhinitis, mogelijk enkele dagen vóór de verwachte aanvang van het pollenseizoen met de behandeling te beginnen om symptomen te helpen voorkomen. Voor volledig profijt van het therapeutische voordeel wordt aanbevolen het middel regelmatig te gebruiken. De behandeling mag niet langer duren dan de periode van allergenenblootstelling. Sommige mensen hebben 3 à 4 dagen ononderbroken behandeling nodig om maximaal te profiteren. Ouderen: Voor ouderen geldt de normale dosering voor volwassenen. **Pediatrie** Pediatric patiënten De neusspray mag niet worden gebruikt bij kinderen en jongeren tot 18 jaar wegens een gebrek aan ervaring bij deze groep. **Wijze van toediening** Het geneesmiddel mag uitsluitend intranasaal worden toegediend. Het mag niet in de ogen of mond worden gebruikt. Zachtjes schudden voor gebruik. Voordat een nieuw flesje in gebruik wordt genomen of indien het flesje enige tijd niet is gebruikt, dient het flesje gereed te worden gemaakt door te pompen totdat er een fijne nevel uit komt. U gebruikt de spray door de tuit in het ene neusgat te brengen, terwijl u het andere neusgat dichthoudt, waarbij u ervoor zorgt dat de tuit niet op het neustussenschot gericht is. Spuit het geneesmiddel in het neusgat terwijl u inademt, en adem vervolgens uit door de mond. **Contra-indicaties:** Overgevoeligheid voor de werkzame stof of voor (één van) de in rubriek 6.1 vermelde hulpstof(fen). **Bijwerkingen** De meest voorkomende bijwerking na toediening is epistaxis, maar de meeste gevallen zijn niet ernstig en gaan vanzelf over.

De ernstigste bijwerkingen zijn anafylaxie/anafylactische reacties, bronchospasmen en perforatie van het neusseptum. Hieronder volgt een overzicht van de bijwerkingen, geordend naar systeem/orgaanklasse en frequentie. De frequenties zijn als volgt gedefinieerd: zeer vaak (≥1/10), vaak (<1/10, <1/10), soms (<1/100, <1/100), zelden (>1/10.000, <1/1.000) en zeer zelden (<1/10.000) inclusief incidentele meldingen. In het algemeen werden de zeer vaak, vaak en soms voorkomende bijwerkingen bepaald aan de hand van klinische onderzoeksgegevens. In het algemeen werden de zelden en zeer zelden voorkomende bijwerkingen bepaald aan de hand van spontane gegevens. Bij het toewijzen van een frequentie aan bijwerkingen werd geen rekening gehouden met de achtergrondniveaus in placebogroepen. **Immuunsysteemaandoeningen, overgevoeligheidsreacties, anafylaxie/anafylactische reacties, bronchospasme, uitslag, oedeem van het gezicht of de tong, zeer zelden.** **Zenuwstelselaandoeningen,** hoofdpijn, onaangename smaak, onaangename geur, vaak. **Oogaandoeningen,** glaucoom, verhoogde intraoculaire druk, cataract, zeer zelden; wazig zien, frequentie niet bekend. **Ademhalingsstelsel-, borstkas- en mediastinumaandoeningen,** epistaxis, zeer vaak; droge neus, irritatie van de neus, droge keel, irritatie van de keel, vaak; perforatie van het neusseptum, zeer zelden; neusulcus, frequentie niet bekend. Er kunnen zich systemische effecten van nasale corticosteroiden voordoen, vooral bij hoge doses die langdurig voorgeschreven worden. **Melding van vermoedelijke bijwerkingen** Het is belangrijk om na toelating van het geneesmiddel vermoedelijke bijwerkingen te melden. Op deze wijze kan de verhouding tussen voordelen en risico's van het geneesmiddel voortdurend worden gevolgd. Beroepsbeoefenaren in de gezondheidszorg wordt verzocht alle vermoedelijke bijwerkingen te melden via: Voor België, Federaal Agentschap voor Geneesmiddelen en Gezondheidsproducten, Afdeling Vigilantie, Postbus 97, B-1000 Brussel Madou. Website: www.eenbijwerkingmelden.be, e-mail: adr@fagg.be. Voor Luxemburg, Centre Régional de Pharmacovigilance de Nancy Bâtiment de Biologie Moléculaire et de Biopathologie (BBB), CHRU de Nancy - Hôpitaux de Brabois, Rue du Morvan, 54 511 VANDŌEUVRE LES NANCY CEDEX, Tel: (+33) 3 83 65 60 85 / 87, Fax: (+33) 3 83 65 61 33, E-mail: crpv@chru-nancy.fr Ou Direction de la Santé, Division de la Pharmacie et des Médicaments, Allée Marconi - Villa Louvigny, L-2120 Luxembourg, Tel.: (+352) 2478 5592, Fax: (+352) 2479 5615, E-mail: pharmacovigilance@ms.etat.lu. Lien pour le formulaire: <http://www.sante.public.lu/fr/politique-sante/ministere-sante/directionsante/div-pharmacie-medicaments/index.html> **HOUDER VAN DE VERGUNNING VOOR HET IN DE HANDEL BRENGEN** GlaxoSmithKline Consumer Healthcare s.a./n.v. Site Apollo Avenue Pascal 2-4-6 1300 Waver **NUMMER(S) VAN DE VERGUNNING VOOR HET IN DE HANDEL BRENGEN** BE502924 **AFLEVERINGSWIJZE** Vrije aflevering **DATUM VAN HERZIENING VAN DE TEKST** November 2021 **Goedkeuringsdatum:** november 2021

INFORMATIE VOOR GEZONDHEIDSWERKERS. Trademarks are owned by or licensed to the GSK group of companies. © 2023 the GSK group of companies or its licensors. PM-BE-OTRI-23-00002 Date of preparation: 01/2023.

ALLERGISCHE RINITIS

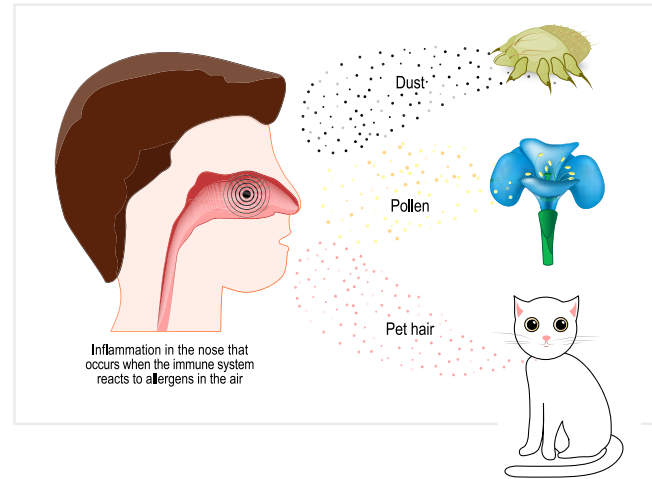
Allergische rinitis (AR) is de meest voorkomende immunologische ziekte. In ons land heeft meer dan een derde van de bevolking last van allergische rinitis. Specialisten gaan er bovendien vanuit dat allergische rinitis nog steeds ondergediagnosticeerd en onderbehandeld is of zelfs slecht behandeld wordt.

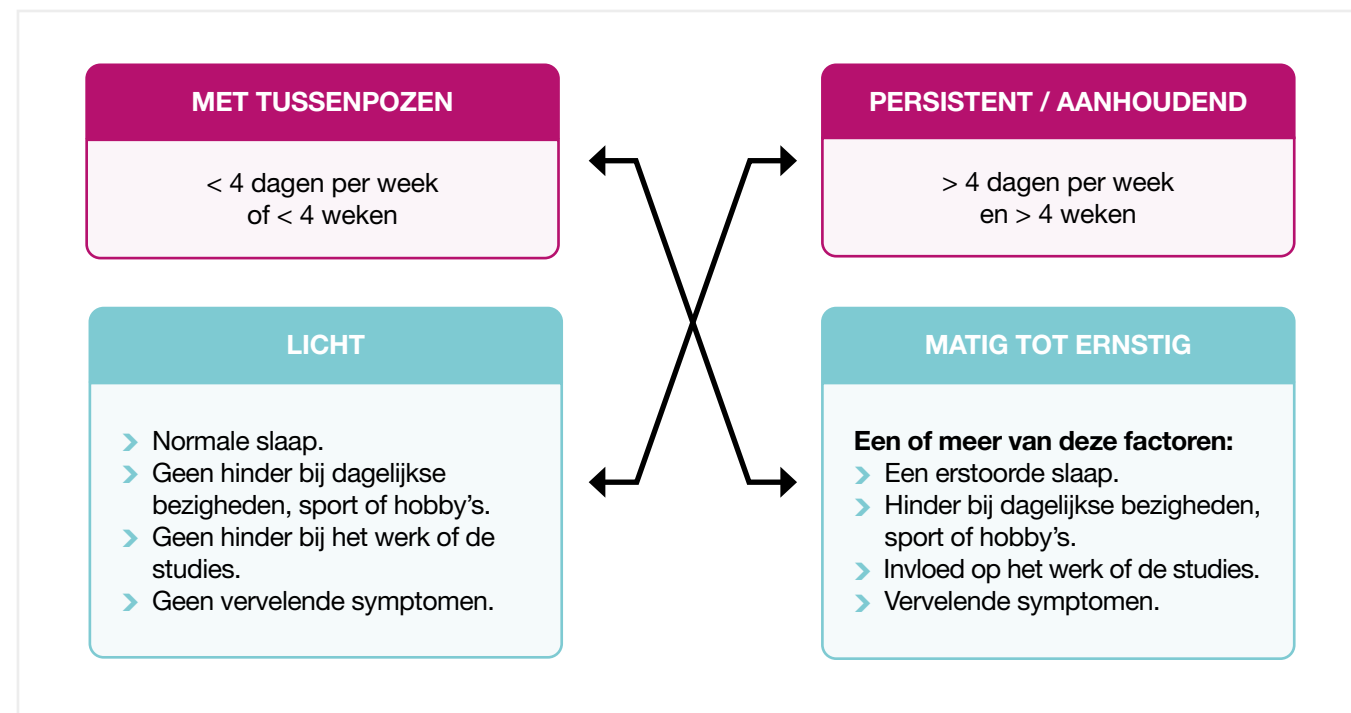

De definitie

Allergische rinitis (AR) omvat alle vormen van rinitis die worden veroorzaakt bij personen die daar gevoelig voor zijn door contact tussen het neusslijmvlies en stoffen in de omgeving die we allergenen noemen. Het is een veel voorkomende ziekte, een heus probleem voor de volksgezondheid, waarvan de incidentie in 30 jaar tijd verviervoudigde. Het mag dan ook niet meteen een ernstige ziekte zijn, maar de gevolgen voor de leefkwaliteit en de bezigheden van de patiënten zijn aanzienlijk, net als de economische impact overigens. Een betere kennis van de pathofysiologische mechanismen die betrokken zijn bij allergische rinitis maakte het intussen mogelijk om de therapeutische strategie beter aan te pakken.

De classificatie van allergische rinitis volgens internationale ARIA-richtlijnen

Allergische rinitis vertoont zich vooral met 5 symptomen

Dit kan gepaard gaan met oor- en oogsymptomen zoals tranen, roodheid en jeuk en reuk- en smaakstoornissen. Deze NKO-pathologie verandert de leefkwaliteit van de patiënt en zorgt vaak ook voor absentieisme.

De klinische symptomen

De klinische symptomen van allergische rinitis zijn een verstopte neus (obstructie), opeenvolgend niezen, rinorroe anterior of posterior, nasale, orale of gezichtspruritus. Sinusitis is bijna constant tijdens AR. Tranen met oogpruritus komen voor bij één op de twee patiënten (allergische conjunctivitis). Bij elk nieuw contact met de veroorzakende allergenen zijn de allergische symptomen intenser, vooral wanneer de blootstelling aan allergenen hoog is. Deze verheviging van de symptomen vereist, afhankelijk van de oorzaak van de AR, een vermindering van de blootstelling aan pollen, een zo groot mogelijke vermindering van de allergenen (mijten, dieren) en een zo snel mogelijke behandeling van de patiënt.

Ten slotte gaat u ook de niet-specifieke algemene symptomen na zoals asthenie, prikkelbaarheid, een verminderde concentratie, een slechte slaap, enz. om de impact van AR op de leefkwaliteit te beoordelen..

TYPISCHE SYMPTOMEN	ATYPISCHE SYMPTOMEN
Jeuk aan de neus, ogen en ter hoogte van het gehemelte	Unilaterale symptomen: hoest, koorts
Neusloop – waterig	Gekleurde neusloop
Verstopte neus	Verstopte neus zonder andere symptomen
Al na enkele uren verbetering	Houdt 5 tot 10 dagen aan
Recidief	Acuut
Vaak met rode of tranende ogen	Zelden met rode of tranende ogen

DE COMPLICATIES VAN allergische rinitis

- Astma
- Allergische conjunctivitis
- Otitis en chronische sereuze otitis bij kinderen
- Morfologische veranderingen in het gelaat van de kinderen ten gevolge van chronische luchtwegobstructie en veranderde ademhalingsmechanismen
- Ongemak bij inspanningen
- De ontwikkeling van neuspoliepen die de complicaties versnellen > superinfectie, neuspoliepen, verlies van de reukzin

LEG UIT WAT DE GEVOLGEN KUNNEN ZIJN VAN ONBEHANDELDE ALLERGISCHE RINITIS

U moet de patiënt en zijn gezin informeren over het feit dat:

- > ten minste 40% van de mensen met AR astmatisch is of wordt;
- > ten minste 80% van de astmapatiënten AR heeft, wat dan weer een factor is bij de verergering van de astma;
- > de enige behandeling van AR verbetert de astma;
- > elke AR vereist een eenvoudig consult bij een allergoloog.

DE VRAGEN DIE U DE PATIËNTEN KUNT STELLEN OM AR TE ACHTERHALEN

- Niest u en moet u de neus snuiten als de lente eraan komt?
- Loopt uw neus het hele jaar door zonder dat u echt verkouden bent?
- Hebt u het gevoel dat uw reukzin verminderde?
- Hebt u het gevoel dat uw neus constant verstopt zit?
- Kriebelen uw neus, ogen of keel?
- Moet u 's avonds na een inspanning of na een lachbui ook hoesten?

Indien de patiënt het hele jaar door of op bepaalde tijdstippen een of meer van deze symptomen vertoont, is de kans groot dat hij allergische rinitis heeft.

WANNEER VERWIJST U DE PATIËNT BETER DOOR?

- Indien de allergiesymptomen niet verbeteren na 3 dagen behandeling met antihistaminica of na 2 weken met nasale corticosteroiden.
- Indien er een ander symptoom optreedt, waaronder hoesten of huidallergie, acute sinusitis, een piepende en/of moeizame ademhaling (indicator van astma).
- Bij kinderen onder de 6 jaar die voor het eerst klagen over allergische rinitis.
- Bij oor- en aangezichtspijn. Allergische rinitis kan immers gepaard gaan met secundaire middenoorontsteking of sinusitis.
- Bij chronisch gebruik van decongestieve neusdruppels en/of sprays.
- Bij een acute vermindering van het gezichtsvermogen, pijn in één oog.
- Bij een verstopte neus zonder andere symptomen van allergische rinitis.

De behandeling

De behandeling van allergische rinitis is gebaseerd op de vermindering van het/de allergeen/allergenen, symptomatische behandelingen en allergeenimmunotherapie (AIT).

De vermindering van de allergenen

Verschillende soorten allergieën zorgden in dertig jaar tijd voor een ware uitbraak. 25 tot 30% van de bevolking lijdt aan één of meerdere allergieën. Geen enkele oorzaak kan de sterke stijging van de prevalentie van allergieën verklaren. Maar wat de allergie ook is, de behandeling begint altijd met preventieadvies.

Dit advies focust zich dan vooral op het vermijden van roken, het geven van borstvoeding, samen met min of meer vroege voedseldiversificatie en het vermijden van allergene stoffen. Naast de diversificatie van allergenen hebben het overmatig gebruik van antibiotica, de hygiënehypothese, de klimaatverandering en de luchtverontreiniging duidelijk hun deel in de toename van de allergieën. De hoofdrolspelers daarin zijn vooral de broeikasgassen, de stijging van de gemiddelde temperatuur en de uitstoot van dieselmotoren.

De stofdeeltjes afkomstig van diesel gedragen zich inderdaad als een adjuvans, een soort katalysator voor allergieën. Ze hechten zich immers zeer goed aan de stofmeelkorrels waarmee ze in contact komen en kunnen ook het membraan eromheen openen en zo hun inhoud vrijgeven. Nadien blijven er nog fijnere deeltjes over (2 tot 5 micron) die waarschijnlijk heel diep tot in de luchtwegen doordringen.

Het stuifmeel of de pollen

- Het gazon niet overmatig maaien, een regelmatig gemaaid gazon produceert minder stuifmeel.
- De ramen van de woning of de wagen niet te lang laten openstaan en bij voorkeur in de ochtend of tijdens of na een regenbui luchten. De hoeveelheid pollen in de lucht is dan kleiner.
- Het haar na thuiskomst wassen.
- Geen (buiten)kleding in de kamer achterlaten.
- De kleding niet buiten te drogen hangen.
- Anti-pollenfilters gebruiken in de airco.
- Een zonnebril dragen, vooral als het erg hard waait.
- Huisdieren kunnen ook stuifmeel in hun vacht meedragen.

- Verschillende wetenschappelijke organisaties erkennen het grondig spoelen van de neus met isotone zoutoplossingen als effectief.

Blijf op de hoogte van de evolutie van het pollenseizoen
> airallergy.sciensano.be/nl

De huisstofmijten

- De ideale temperatuur ligt lager dan 19°C, samen met een relatieve luchtvochtigheid tussen de 30 en 50%. De patiënt kan dit controleren met een hygrometer.
- Dagelijks de kamer/woning een halfuur luchten.
- Zachte knuffels, vloertapijt, gordijnen, niet-wasbare kussens vermijden.
- De slaapkamer reinigen met water en het gebruik van een stofzuiger vermijden tenzij die is uitgerust met een hepafilter.
- Beddengoed gebruiken van synthetisch materiaal (matras, kussen, dekbed, deken) en indien mogelijk ook anti-mijtstoffen die lucht en vocht doorlaten. Het beddengoed om de zeven dagen wassen.
- Het bed niet meteen 's ochtends opmaken, maar het laten luchten.
- De knuffels 24 uur in de diepvriezer stoppen en dit elke 3 maanden herhalen.

De huisdieren

- Het dier wekelijks in een bad wassen.
- Tapijten en vloerbedekking vermijden.
- Het dier uit de slaapkamer houden.
- De kamers waar het dier komt regelmatig schoonmaken.

De schimmels

De beste maatregel is om zoveel mogelijk vocht uit het huis te weren. Ook vermijdt men best kamerplanten, want de potten kunnen immers een belangrijke bron vormen van schimmelontwikkeling.

Het is aanbevolen om diverse vermijdingsmaatregelen samen toe te passen, afhankelijk van de allergie(ën) van de patiënt. Voor elke vorm van allergische rinitis zijn neusspoelingen aanbevolen.

De farmacologische behandeling

Patiënten met allergische rinitis zijn er vaak van overtuigd dat hun symptomen geen bezoek aan een arts vergen. Het apotheketeam speelt dan ook een belangrijke rol bij de beoordeling van het probleem en moet samen met hen beslissen over de beste therapeutische keuze.

- De keuze van de medicamenteuze behandeling moet uitgaan van
- de ernst van de symptomen (licht, matig, ernstig),
  - de duur van de symptomen (aanhoudend of met tussenpozen),
  - de baten-risicoverhouding van de geneesmiddelen en
  - de voorkeuren van de patiënt (inclusief het gebruiksgemak).

De therapietrouw wordt beter door de nauwkeurige uitleg van de behandeling.

Tegelijk is het belangrijk om te (be)handelen van bij de eerste tekenen van de symptomen en om patiënten aan te moedigen de nodige zelfdiscipline te vertonen bij de uitvoering van hun behandeling.

Het behandelingschema voor allergische rinitis

Een nasale corticosteroïde en/of een niet-sederende orale of nasale/oculaire antihistaminica vormen de basis van de farmacologische behandeling. U kunt ook andere geneesmiddelen voorstellen naargelang de verschillende klinische situaties die de patiënt u heeft gemeld.

LICHT MET TUSSENPOZEN	MATIG TOT ERNSTIG MET TUSSENPOZEN	LICHT AANHOUDEND	MATIG TOT ERNSTIG AANHOUDEND
Antihistaminicum H1, oraal of lokaal of een corticosteroïde via de neus	Corticosteroïde via de neus		
Decongestivum via de neus (< 5 dagen)	Gecombineerd met een antihistaminicum als adjuvans		
	Oraal corticosteroïde		
	Desensibilisatie		
Alleen maar loopneus: ipratropium - nasaal	Alleen maar oogsymptomen: cromoglicaat		
Antagonist van de leucokrienen (bij astma)			
Vermijding van de allergenen en de irriterende stoffen			

De topische antihistaminica

Dez oogdruppels en neussprays hebben twee voordelen:

- 1 hun werkingssnelheid (na 30 min, respectievelijk bij 65 en 80% van de patiënten).
- 2 de afwezigheid van bijwerkingen en contra-indicaties.

De vasoconstrictoren

kan men lokaal en oraal, gedurende een korte periode gebruiken in geval van een ernstig verstopte neus. Het langdurig gebruik van vasoconstrictoren kan wel leiden tot rinitis medicamentosa en daarom mag men ze niet langer dan drie dagen nemen. Het gebruik ervan is voorbehouden voor milde intermitterende rinitis met een korte behandelingskuur, of in het geval van ernstige aanhoudende rinitis nadat de eerstelijnsbehandeling niet blijkt te helpen.

De allergische conjunctivitis

onderscheidt zich van microbiële conjunctivitis door het niezen en een diffuse roodheid van beide ogen met jeuk en een heldere afscheiding. Hygiëne is heel belangrijk zoals het reinigen van de oogleden met een isotone of kamille-oplossing, vaak de handen wassen, niet in de ogen wrijven en het gebruik van schone, individuele handdoeken. U kunt ook oogdruppels met een antihistaminicum aanbevelen.

Uw advies

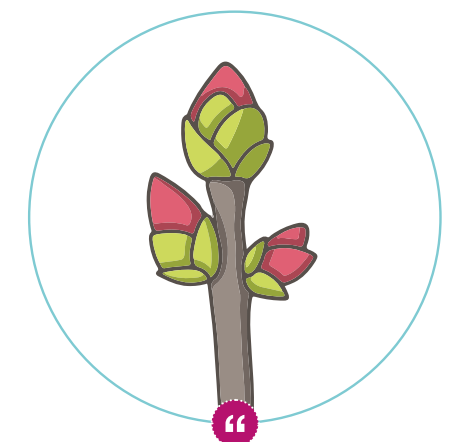
- Het is echt wel noodzakelijk dat u uw patiënten wijst op
- > **het correct gebruik van neussprays:** de neus goed snuiten vóór de toediening en de applicator reinigen na het gebruik;
  - > **het correct gebruik van oogdruppels:** de handen vóór het gebruik grondig wassen. Het oog of het ooglid niet aanraken met de punt van het flesje. Na de toediening het ooglid even dicht houden en gedurende 2 minuten met de vinger op de binnenhoek van het oog drukken.

De aanvullende behandelingen

Hoewel veel patiënten vinden dat hun zorg onvolledig is bij de behandeling van allergische rinitis, gebeurt er steeds meer onderzoek naar complementaire geneesmiddelen die zeer interessant blijken te zijn bij de verlichting van heel wat symptomen. Ze zijn aanbevolen als enige behandeling indien de symptomen mild zijn of als aanvulling op een farmacologische behandeling.

Wat met de fytotherapie en gemmotherapie?

Verschiedende planten werken op allergische rinitis, waaronder Ogentroost, Grote Weegbree en Echinacea. De zwarte bes (*Ribes nigrum*) is bekend als een krachtige ontstekingsremmer en universeel afdrijvend middel. De bes verhoogt het cortisolgehalte in het bloed dankzij zijn werking op de bijnieren en werkt daarom in op alle parameters van de ontsteking en vooral bij een allergische ontsteking. De antioxiderende werking en de afwezigheid van bijwerkingen maken het ideaal voor mensen die aan verschillende allergieën lijden. De zwarte bes is de meest bestudeerde knop ter wereld vanwege haar grote kracht. In combinatie met andere bloemknoppen versterkt het hun therapeutische indicaties. Ze wordt daarom heel vaak aanbevolen als deel van een combinatie.

De zwarte bes is de meest onderzochte bloemknop gezien haar enorme potentieel.

De duur van de behandeling

Voor een optimale symptomatische behandeling is het aanbevolen om die niet naar behoefte, maar systematisch in te nemen vanaf de eerste manifestatie van de pollensymptomen tot het einde van de veroorzakende bloei. Het onregelmatig gebruik van de behandeling leidt immers tot aanhoudende symptomen en tot het staken van de behandeling, wat de patiënt als ineffectief zal beschouwen.

BIJ INTERMITTERENDE RINITIS

De consumptie van medicijnen kan geleidelijk verminderen naarmate het seizoen vordert en de pollenconcentratie in de atmosfeer afneemt.

BIJ AANHOUDENDE ALLERGISCHE RINITIS

Is een continue behandeling essentieel. De initiële behandeling wordt normaal gesproken voortgezet gedurende ten minste drie tot zes maanden nadat de symptomen volledig onder controle zijn. Wanneer de symptomen onder controle zijn, kan de patiënt ook de behandeling geleidelijk proberen af te bouwen. Wanneer de symptomen terugkeren, zal men de behandeling meestal voor een langere periode hervatten, van zes tot twaalf maanden of zelfs meerdere jaren.

Praktisch advies

Het maceraat van zwarte bessen neemt men als een kuur van een tot drie weken. Beginnen met 5 druppels per dag in een glas water tussen de maaltijden door en de dosering verhogen indien nodig tot 15 druppels per dag. Indien nodig de kuur van drie weken opnieuw starten na een pauze van een week.

Voor chronische allergieën zorgt een regelmatige inname gedurende drie maanden voor een desensibiliserende werking. Het zal de intensiteit en frequentie van de allergische symptomen verminderen. Tijdens deze behandelingsfase kan men ze combineren met de jonge uitlopers van rozemarijn.

Wat met de homeopathie?

Homeopathische geneesmiddelen zijn omwille van hun eenvoudigheid advies en gebruik en de afwezigheid van bijwerkingen, aan te bevelen aan patiënten die klagen over allergische rinitis, bijvoorbeeld als enige behandeling of als aanvulling op een antihistaminicumbehandeling.

Bij een irriterende loopneus, milde oogafscheiding:
Allium cepa 9 CH in een dosering van 5 korrels per uur.

Bij een prikkelend gehemelte:
Sabadilla 9 CH in een dosering van 5 korrels per uur.

Bij een milde loopneus, irritante tranenvloed:
Euphrasia 9 CH in een dosering van 5 korrels per uur.

Bij oog- en neusirritatie:
Kalium iodatum 9 CH in een dosering van 5 korrels per uur.

Bij een niet-irriterende afscheiding, niezen:
Nux vomica 9 CH in een dosering van 5 korrels per uur.

Preventief: APP, een homeopathisch geneesmiddel met drie stammen Apis 15 CH, Lung histamine 15 CH, Pollen 30 CH, kan men innemen in de dosering van één tablet per week vanaf een maand voor de vermoedelijke datum van de allergie. Dezelfde behandeling kan ook aanbevolen worden bij de behandeling van acute episodes (met één tablet per dag) tijdens perioden van overgevoeligheid.

Rhinallergy®, Pollinosan®... combineren verschillende homeopathische geneesmiddelen die inwerken op de verschillende symptomen van AR.

Verschillende oogdruppels en neussprays samengesteld met verschillende homeopathische geneesmiddelen voor een snelle verlichting van de symptomen.

Wat met de aromatherapie?

→ **De etherische olie van dragon** bevat veel methyletherfenolen, waaronder estragol (methylchavicol), dat krampstillend en antiallergisch werkt.

Praktisch: Adviseer om gedurende 7 dagen meerdere keren per dag 3 of 4 druppels etherische olie van dragon op een zakdoek te inhaleren.

→ **De etherische olie van eucalyptus radiata** bevat een krachtige werkzame stof met een slijmoplossende, ontstekingsremmende, pijnstillende en immunostimulerende werking: 1,8-cineol of eucalyptol.

Praktisch: Adviseer een paar druppels etherische olie op een zakdoek aan te brengen en dan te inhaleren. De etherische olie van eucalyptus radiata kan ook worden gebruikt bij massage ter hoogte van de sinussen, de keel of de thorax. Voor gebruik op de huid moet het eerst worden verdund in een plantaardige olie.

→ **De etherische olie van kamille,** vanwege haar gehalte aan bisabolol en chamazuleen, is ze geïndiceerd voor de verschillende symptomen van allergische rinitis.

Praktisch: In een druppelflesje van 10ml 5 druppels EO kamille matricaria gieten en aanvullen met plantaardige olie. 2 druppels van dit mengsel aanbrengen aan de ingang van elk neusgat en de binnenste slijmvliezen masseren om het binnendringen van de pollen te voorkomen.

Dit moet u weten over vitamine D

Verschillende onderzoeken suggereerden de afgelopen tien jaar epidemiologische verbanden tussen lage serum vitamine D-spiegels en verhoogde allergische reacties, of het nu om voedsel of ademhaling gaat, bij zowel kinderen als volwassenen.

Wat met de intranasale fotherapie?

De foto- of lichttherapie is een niet-medicamenteuze behandelingsmethode die gebruik maakt van de fysieke eigenschappen van licht. Ze heeft een ontstekingsremmende en immunosuppressieve rol en werkt daarom in op de verschillende symptomen van allergische rinitis die te wijten zijn aan allergenen zoals pollen, huisstofmijt, schimmels of dierenhaar. De effectiviteit ervan is klinisch bewezen. **Bij de keuze van dit medische hulpmiddel voor de neus, zal het nodig zijn om het juiste gebruik ervan uit te leggen.**

Ann Daelemans

Ontstekingen?

Infecties?

Oogheelkundige ingreep?

Oogsecreties?

Allergieën?

zonder bewaarmiddelen

Kamillosan® Ofta
Hygiëne van oogleden
en wimpers!

- Steriele oftalmologische doekjes
- Extracten van kamille & euphrasia
- Bevat hyaluronzuur
- Zonder bewaarmiddelen
- Geschikt voor het hele gezin

Van bloedend tandvlees tot parodontitis

Bloedend tandvlees is nooit onschuldig en het fenomeen zou de patiënt moeten waarschuwen. Het kan immers een teken zijn van parodontitis, een tandprobleem dat zo snel mogelijk moet aangepakt worden.

▣ Een overgevoeligheid van de tanden

De overgevoeligheid van de tanden (en van het tandvlees) komt van de blootstelling van het dentine (tandbeen). Het treft ongeveer 30% van de volwassenen en ook steeds meer jongeren vanwege de voeding die steeds meer suiker bevat en ook door zure dranken. Dat het dentine bloot te liggen is voornamelijk te wijten aan twee oorzaken: de vernietiging van het glazuur en de terugtrekking van het tandvlees. Het glazuur kan verslechteren door vooral, een te zure voeding, maar ook door het foutief poetsen op een reeds aangetast glazuur (met een te harde tandenborstel of te agressieve tandpasta), door herhaaldelijk braken of reflux of door bruxisme (tandengeknars). De terugtrekking van het tandvlees is gelinkt aan een slechte mondhygiëne, slecht aangepast of overdreven poetsen en parodontale interventies.

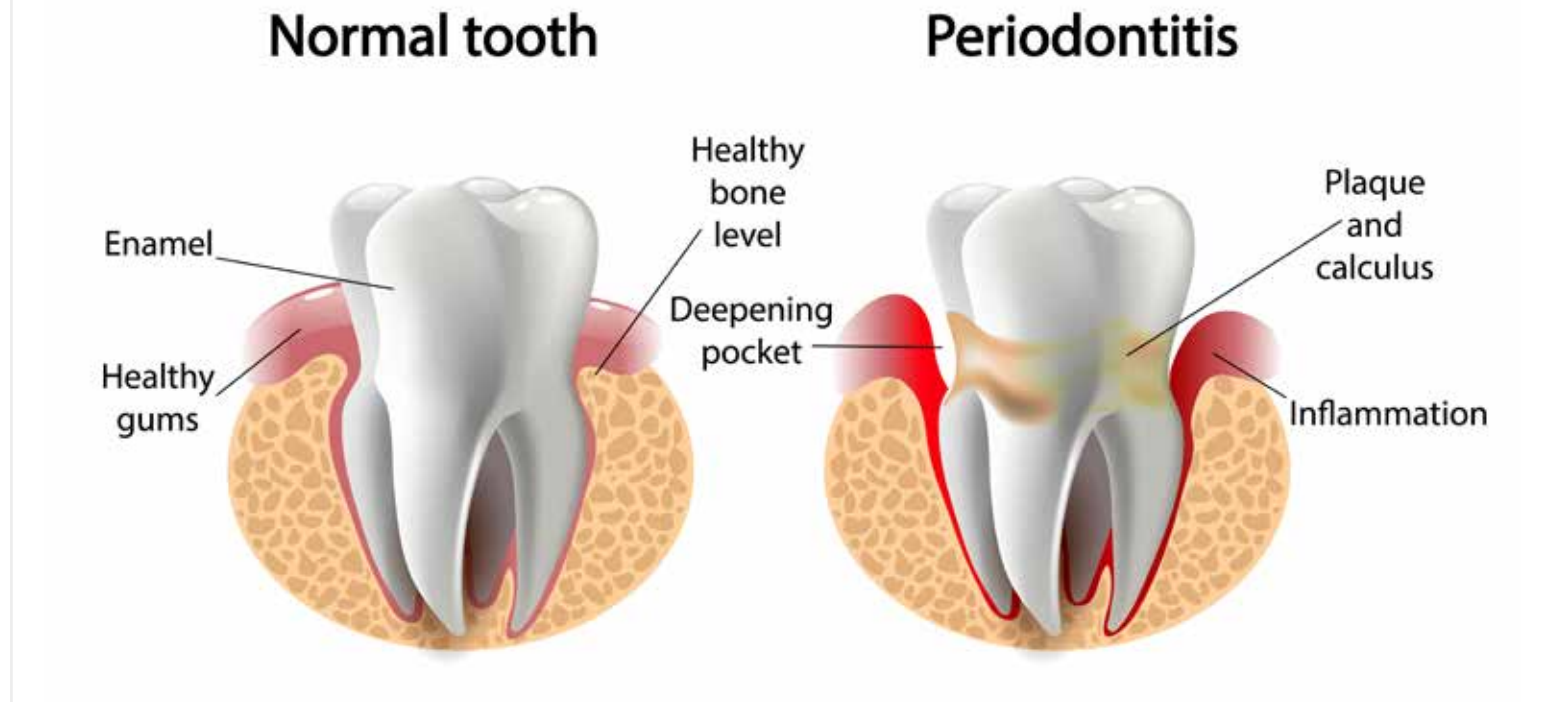
▣ Gingivitis

Gingivitis is een reversibele chronische infectieuze ontstekingsziekte die de oppervlakkige parodontale weefsels aantast, zonder verlies van parodontale aanhechting of botverlies. Deze parodontitis is multifactorieel, maar bacteriën en tandplak zijn de belangrijkste oorzaken.

Wist u dit?

Wereldwijd heeft bijna 50-90% van de volwassenen te maken met chronische gingivitis.

Deze pathologie is omkeerbaar en zonder gevolgen dankzij de juiste zorg, maar zonder een goede aanpak kan ze zich ontwikkelen tot het stadium van chronische parodontitis en dus onomkeerbaar botverlies. De behandelingen van gingivitis bestaan uit de bestrijding van de tandplaque, met mechanische methoden (tandenpoetsen, verwijdering van plaque) gecombineerd met chemische technieken. Niettemin tonen studies aan dat de mechanische controle van de biofilm boven op het tandvlees faalt door een gebrek aan behendigheid bij sommige patiënten. Dit rechtvaardigt in sommige gevallen een chemische bestrijding van de tandplaque, via antibacteriële middelen die de totale massa bacteriën helpen verminderen en zo het proces van de vorming en de rijping van de biofilm vertragen.

Mondspoelingen worden veel gebruikt voor chemische tandplaquebestrijding. Een ideaal mondwater moet de volgende eigenschappen hebben:

- een antiseptische werking
- de hoeveelheid orale pathogenen verminderen
- halitose en tandcariës voorkomen
- anti-plaque-effecten hebben
- tandvleeswonden en zweren behandelen
- tijdelijke en permanente tanden beschermen en dit alles met minimale bijwerkingen.

▣ Parodontitis

Parodontitis is een chronische ontstekingsziekte die de ondersteunende weefsels van de tand aantast (tandvlees, alveolair bot, cement, enz.). Deze infectieuze pathologie is multifactorieel en wordt klinisch gekenmerkt door onomkeerbaar botverlies, verlies van parodontale aanhechting en tandvleesontsteking, wat resulteert in mobiliteit en op lange termijn, tandverlies.

Volgens de WHO heeft tussen de 10 en 15% van de volwassenen wereldwijd parodontitis, met diepe parodontale pockets (> 6 mm). De aanwezigheid van parodontopathogene bacteriën in de orale biofilm is een noodzakelijke maar geen voldoende voorwaarde voor het ontstaan van parodontitis. Er zijn ook nog predisponerende factoren van de partij zoals: een falen van het immuunsysteem van de gastheer, een ongunstige dentogingivale omgeving, systemische factoren (bv. diabetes).

▣ Een makkelijk te voorkomen pathologie

Sommige preventieve acties zullen waarschijnlijk de prevalentie van parodontitis verminderen:

- ➔ Wijs ferm op het belang van het aanpakken van bloedend tandvlees, een vroeg teken van parodontitis. Professionele gezondheidsverleners moeten telkens weer dit feit benadrukken en de raadpleging van een tandarts aanmoedigen.
- ➔ Moedig uw patiënten aan middelen te gebruiken om individuele tandplaque te bestrijden, met tandenborstels, interdentaal ragers of zelfs waterjets.
- ➔ Mechanische tandplaqueverwijderingstechnieken door tandartsen zijn belangrijk, maar niet essentieel voor het voorkomen van parodontitis, omdat het succes van de parodontale therapie op de lange termijn afhangt van de werkelijke medewerking van de patiënt.
- ➔ Onderwijs in goede mondhygiëne moet op de basisschool beginnen.
- ➔ Leg uw patiënten de rol uit die uitwendige risicofactoren zoals tabak spelen in de progressie van tand- en mondziekten. Beoordeel nauwkeurig de risicofactoren van de patiënt om de beste preventieve aanpak en de best mogelijke therapieën op te starten.

▣ Een zwangerschap = een verloren tand?

Een oud hardnekkig misverstand stelt dat elke zwangerschap zal leiden tot het verlies van een tand bij de moeder. Dit klopt echt niet maar het is wel waar dat hormonale variaties en de vermindering van de weerstand tegen bacteriën in de mondholte gevolgen kunnen hebben, zoals gaatjes en gingivitis (zwangerschapsgingivitis). Met een goed verzorgde mondhygiëne zal de gingivitis matig zijn en verdwijnen na de bevalling. Anderzijds kan gingivitis bij gebrek aan de juiste zorg onomkeerbaar evolueren naar parodontitis. Het is dan ook bijzonder belangrijk om zwangere vrouwen aan te bevelen bij het begin van hun zwangerschap naar hun tandarts te gaan en een perfecte mondhygiëne te benadrukken.

▣ Parodontitis en diabetes: tweezijdig

Van de vele complicaties en comorbiditeiten van diabetes zijn deze in de orale sfeer niet meteen de meest bekende. Toch komen ze vaak voor en zijn ze zo belangrijk dat parodontitis vaak de zesde complicatie van diabetes wordt genoemd. Het risico op tandverlies is zelfs groot. Het risico op infectie en dus op de verergering van diabetes is eveneens aanzienlijk. Bij diabetici komt parodontitis niet alleen vaker voor, maar is die ook ernstiger en wijdverspreider, waarbij de ernst afhankelijk is van de leeftijd van de patiënt, de duur van de diabetes en de beheersing van de ziekte. Omgekeerd kan de toestand van het parodontium de regulering van de glycemie beïnvloeden, door de ontsteking te verhogen (te wijten aan de productie van pro-inflammatoire stoffen) en dit verergert nog door de aanwezigheid van andere risicofactoren zoals erfelijkheid, roken of een slechte mondhygiëne.

Dit moet u weten

Slecht beheerde diabetes is een risicofactor voor het ontstaan van parodontitis. Dit is met name nog meer het geval bij diabetes type 2.

EEN GOEDE MONDHYGIËNE STAAT VOOR

Het afbouwen en stoppen met roken.

De consumptie verminderen van alcohol, suikerhoudende voeding en dranken, in het bijzonder voor het slapen gaan.

De tanden minstens tweemaal per dag poetsen, gedurende 2 tot 3 minuten; de boven- en ondertanden afzonderlijk poetsen en met een roterende beweging van boven naar beneden.

Minstens één keer per jaar de tandarts raadplegen en met spoed in geval van een absces, vermoeden van cariës of bloedend tandvlees.

Zwangere vrouwen aanmoedigen om een tandarts te raadplegen, aangezien hormonale veranderingen en/of veranderingen in het voedingspatroon door de zwangerschap, de verslechtering van de mondhygiëne en het ontstaan van gaatjes, gingivitis of zelfs parodontitis kunnen bevorderen.

Bij diabetespatiënten de bloedsuikerspiegel controleren.

iso-Betadine® Mondwater 1%

Mond- en keelinfecties

Meer info op www.iso-betadine.be

GORGELLEN EN 'T IS GEREGELD!

Zonder voorschrift beschikbaar in de apotheek. iso-Betadine® Mondwater 1% is een geneesmiddel op basis van polyvidonjodium. Niet gebruiken bij kinderen jonger dan 30 maand. Niet gebruiken bij kinderen tussen 30 maand en 5 jaar zonder medisch advies. Geen langdurig gebruik zonder medisch advies. De bijsluiter aandachtig lezen. Vraag raad aan uw apotheker of arts.

Houder van de vergunning voor het in de handel brengen van iso-Betadine® Mondwater 1% : Mylan EPD bv
ISOB-2021-0121_N- Date of creation 07/2021

De helft van de darmkankers wordt laat ontdekt in België

Bij één op de twee Belgen wordt darmkanker in een vergevorderd stadium vastgesteld, dit blijkt uit cijfers die in maart gepubliceerd werden door het Kankerregister. De overlevingskans daalt tot 15% bij deze late diagnoses, terwijl in een vroeg stadium de kans op herstel meer dan 90% bedraagt.

Daarom moedigt de vzw Stop Darmkanker de bevolking aan om, naar aanleiding van de internationale maand van de darmkanker, in maart een gratis screeningstest af te leggen. Een initiatief van de Belgische overheid.

De cijfers blijven zorgwekkend

Eén op de 20 Belgen (5%) krijgt in zijn leven te maken met darmkanker. Om de ziekte zo vroeg mogelijk op te sporen en dus ingrijpende behandelingen te voorkomen, stelt de overheid al tien jaar een gratis screening voor aan iedereen van 50 tot 74 jaar. Er is momenteel echter te weinig informatie over dikkedarmkanker en de screening ervan. Volgens de laatste cijfers van de vereniging nam slechts een op de vijf Franstaligen en een op de twee Nederlandstaligen deel aan de screeningstest, terwijl "darmkanker in België niet minder dan 3.000 doden per jaar veroorzaakt, ofwel negen per dag", benadrukt de vereniging. Bovendien is de overgrote meerderheid van darmkanker (80%), in tegenstelling tot wat een grote meerderheid hierover denkt te weten, niet erfelijk. De oorsprong is heel vaak multifactorieel: "roken, zwaarlijvigheid, overmatig alcoholgebruik of zelfs gebrek aan lichaamsbeweging spelen een rol bij het ontstaan van deze ziekte", stelt dr. gastro-enteroloog Luc Colemont.

"De test kan darmkanker opsporen voor de patiënt symptomen ervaart. Patiënten die geen screeningstest hebben gehad, voelen echter veel pijn wanneer ze horen dat deze ziekte hen treft. Maar dit soort pijn is vermijdbaar. Ik kan het dus niet vaak genoeg herhalen: als je deze gratis test in je postbus ontvangt, doen! Het is bovendien heel eenvoudig", benadrukt Luc Colemont.

Systematische testcampagnes voor darmkanker richten zich op mannen en vrouwen van 50 tot 74 jaar zonder specifieke risicofactoren. Hiervoor gebruikt men een immunologische test (iFOBT,

voor immunochemische faeces occult bloed-test), waarmee sporen van bloed die met het blote oog onzichtbaar zijn in de ontlasting, kunnen worden opgespoord. Deze test is gratis.

De praktische invulling van deze screening verschilt per regio en vindt u op stopdarmkanker.be.

3 FACTOREN VERHOGEN HET RISICO OP DARMKANKER:

- > Overgewicht
- > Overmatig alcoholgebruik
- > Roken

2 FACTOREN VERMINDEREN HET RISICO OP DARMKANKER:

- > Regelmatige lichaamsbeweging
- > Een voldoende vezelrijke voeding

Van poliep tot kanker...

In 60 tot 80% van de gevallen ontstaat darmkanker uit een poliep, maar niet alle poliepen ontwikkelen zich tot darmkanker. Men neemt aan dat van de duizend poliepen er honderd de grootte van één centimeter bereiken, van waaruit het risico op progressie naar kanker groter wordt. Vijftwintig ervan evolueren binnen ongeveer tien jaar tot dikkedarmkanker.

Het gemiddelde risico voor de algemene bevolking op de ontwikkeling van colorectale kanker is ongeveer 5%. Er zijn echter wel situaties waarin regelmatige controle wordt aanbevolen. Dit is het geval bij patiënten bij wie al een of meer poliepen zijn verwijderd, bij degenen die al dikkedarmkanker hebben gehad en ten slotte bij degenen van wie eerstegraads familieleden darmkanker of een poliep van meer dan een centimeter hebben gehad.

Wist u dit?

Er gaat soms 8 tot 10 jaar over voor een poliep zich eventueel transformeert tot darmkanker.

Meer info:

www.stopdarmkanker.be

Virginie Villers

KANKER, elk anderhalf uur wordt een leven gered

De Kankerstichting belichtte en benadrukte ter gelegenheid van Wereldkankerday het aantal overlevenden 5 jaar na hun kankerdiagnose.

Men schat immers dat alleen al in België 185.000 mensen hun kanker overleefden. Dat betekent dat er elk anderhalf uur een leven wordt gered! Dit alles is het resultaat van de wetenschappelijke vooruitgang, de effectievere behandelingen, maar zeker ook de betere preventie en de vroege opsporing.

▣ Twee reuzenstappen

Wetenschappelijk onderzoek is de meest effectieve manier om de strijd tegen kanker vooruit te helpen. De twee belangrijkste recente stappen in dit wetenschappelijk onderzoek zijn precisie-oncologie en immunotherapie.

Dankzij de kennis van de moleculaire mechanismen van kanker kan men nu voor elke patiënt de meest effectieve behandeling beter identificeren. Sommige kankers, zoals borst- en longkanker, kunnen op moleculair niveau worden gekarakteriseerd en behandeld op basis van hun subtype, waardoor effectievere behandelingen mogelijk zijn.

Ook op het vlak van immunotherapie zijn er veel nieuwe ontwikkelingen. Het doel richt zich hierbij op de stimulering en/of de versterking van het immuunsysteem van de patiënt. Dit zorgt voor uitstekende resultaten bij de behandeling van melanomen en sommige long- of nierekankers. Immunotherapie lijkt ook veelbelovend voor de behandeling van glioma's (hersentumoren).

HET ADVIES VAN EEN EXPERT

Sophie Lucas, professor kankerimmunotherapie aan het de Duve Instituut van de UC Louvain.

“De momenteel beschikbare immunotherapieën zijn soms opmerkelijk effectief, waardoor de kanker voor sommige patiënten op zeer lange termijn onder controle kan worden gehouden. Helaas reageren nog niet alle patiënten en alle soorten kanker op de huidige immunotherapieën. Maar het onderzoek vordert: er komen veel nieuwe benaderingen bij die worden getest in klinische onderzoeken, wat hoopgevend is voor een geleidelijke toename van het aantal patiënten dat in de toekomst zal kunnen genieten van deze nieuwe behandelingen. Behandelingen die over het algemeen minder toxisch zijn dan chemotherapieën.”

▣ Het belang van preventie en screening

Preventie is uiteraard een andere opdracht van de Stichting tegen Kanker: door onze leefstijl aan te passen, kunnen we in de Europese Unie naar schatting 40% van de kankers voorkomen. Wanneer we deze betere leefstijl combineren met een vroege opsporing, slagen we erin het aantal kankers met de helft te verminderen. Daarom *“is het belangrijk om in te zetten op steeds effectievere preventie- en screeningcampagnes”*, benadrukt professor Frédéric Kridelka (afdeling gynaecologie en verloskunde – U Liège). *“Bovendien is preventie ook een kosteneffectieve strategie voor de strijd tegen kanker op lange termijn”*. Baarmoederhalskanker is in zijn ogen hét voorbeeld van het potentiële succes van een goed georganiseerd preventiebeleid.

HET ADVIES VAN EEN EXPERT

Prof. Frédéric Kridelka, afdeling gynaecologie en verloskunde van de U Liège.

“Wanneer we een optimale dekking van de bevolking bereiken (meer dan 80% van de vrouwen) voor de primaire preventie via het HPV-vaccin en secundaire preventie door cervico-vaginale uitstrijkjes, zouden we de baarmoederhalskanker binnen enkele decennia zelfs kunnen uitroeien. Vandaag laat slechts 50% van de patiënten regelmatig een uitstrijkje nemen en de ziekte treft jaarlijks nog steeds 700 vrouwen in België en 30.000 in Europa. Alle politieke, medische en paramedische betrokkenen moeten zich verenigen om deze preventie te organiseren. Onderzoek ter ondersteuning van projecten die de screeningsprogramma's kunnen optimaliseren is dan ook belangrijker dan ooit.”

Ann Daelemans

Voltaren Emulgel

Verlicht gewrichts- en spierpijn
ten gevolge van een ontsteking

30GR
CNK: 4415-139
PP: € 8, 27

Voltaren Emulgel Forte 2% gel
100gr CNK: 4230-132 PP: € 23,99
150 gr CNK: 4230-124 PP: € 31,29

Klinisch bewezen effect met gemakkelijke dosering: 1 keer aanbrengen om de 12 uur.

12u

ZAKFORMAAT
30G

NIEUW

NAAM VAN HET GENEESMIDDEL Voltaren Emulgel Forte 2% gel KWALITATIEVE EN KWANTITATIEVE SAMENSTELLING Eén gram Voltaren Emulgel Forte 2% gel bevat 23,2 mg diclofenac diethylamine, overeenkomend met 20 mg natriumdiclofenac. Hulpstoffen met bekend effect: propyleenglycol (E 1520) (50 mg/g gel); butylhydroxytolueen (E 321) (0,2 mg/g gel), een geurstof met benzylalcohol, citronellol, cumarine, d-limonene, eugenol, geraniol en linalool. FARMACEUTISCHE VORM Gel. Witte tot bijna witte, zachte, homogene, crème-achtige gel. KLINISCHE GEGEVENS Therapeutische indicaties Volwassenen en adolescenten van 14 jaar en ouder: Symptomatische lokale behandeling van: • posttraumatische ontsteking van pezen, ligamenten, spieren en gewrichten; • gelokaliseerde vormen van abarticulaire reuma zoals tendovaginitis, schouder-hand syndroom, bursitis, periarthropathieën. Enkel volwassenen (18 jaar en ouder): Symptomatische lokale behandeling van: • gelokaliseerde inflammatoire reumatische aandoeningen zoals inflammatoire opflakkingen van artrose ter hoogte van de perifere gewrichten. Dosering en wijze van toediening. Dosering: Volwassenen en adolescenten van 14 jaar en ouder: Voltaren Emulgel Forte dient elke 12 uren (bij voorkeur 's morgens en 's avonds) aangebracht te worden op de te behandelen zone. De hoeveelheid is afhankelijk van de grootte van de pijnlijke zone: 2 g tot 4 g (een hoeveelheid variërend tussen de grootte van een kers en een walnoot) gel is voldoende om een zone van ongeveer 400-800 cm² te behandelen. Behandeldingsduur: De behandeldingsduur is afhankelijk van de indicatie en de klinische respons. • Bij post-traumatische ontstekingen van pezen, ligamenten, spieren en gewrichten en gelokaliseerde vormen van abarticulaire reuma: de behandeling mag niet langer duren dan 2 weken, tenzij op medisch advies. • Bij gelokaliseerde inflammatoire reumatische aandoeningen (enkel volwassenen van 18 jaar en ouder): de behandeling mag niet langer duren dan 3 weken, tenzij op medisch advies. Bij gebruik op medisch voorschrift, voor één van de bovenvermelde indicaties, moet de patiënt zijn arts raadplegen, indien de symptomen niet verbeteren of erger worden zijn na 1 week. Pediatrica patiënten. Kinderen en adolescenten jonger dan 14 jaar: Voltaren Emulgel Forte is gecontra-indiceerd voor gebruik bij kinderen en adolescenten jonger dan 14 jaar (zie ook contra-indicaties). Adolescenten van 14 jaar en ouder: Het is aangeraden dat de patiënt of de ouders van de adolescent een arts raadpleegt/raadplegen als dit geneesmiddel langer dan 1 week nodig is om de pijn te verlichten of als de symptomen verergeren. Oudere patiënten (ouder dan 65 jaar): De gebruikelijke dosering mag aangepast worden. Wijze van toediening. Enkel voor transdermaal gebruik. Voltaren Emulgel Forte dient zachtjes ingewreven te worden. Na het aanbrengen moeten de handen afgeveegd worden met een absorberend papier en vervolgens gewassen worden, tenzij de handen het gebied zijn dat behandeld wordt. Het absorberend papier moet na gebruik in de vuilnisbak gegooid worden. Patiënten dienen te wachten met een bad te nemen of te douchen totdat de Voltaren Emulgel Forte is opgedroogd. Contra-indicaties. • Overgevoeligheid voor de werkzame stof of voor één van de hulpstoffen, of voor acetylsalicylzuur en andere niet-steroidale anti-inflammatoire geneesmiddelen. • Voltaren Emulgel Forte mag niet worden toegepast bij patiënten bij wie de inname van acetylsalicylzuur of andere niet-steroidale anti-inflammatoire geneesmiddelen (NSAIDs) gevolgd werd door astma, angio-oedeem, urticaria of acute rhinitis (wegens mogelijke kruisallergie). • Niet gebruiken op een beschadigde huid. • Niet gebruiken tijdens het laatste trimester van de zwangerschap. • Het gebruik bij kinderen en adolescenten jonger dan 14 jaar is gecontra-indiceerd. Bijwerkingen. De bijwerkingen zijn gerangschikt naar frequentie, de meest frequente eerst, waarbij de volgende conventie wordt gebruikt: zeer vaak ($\geq 1/10$); vaak ($\geq 1/100$ tot $< 1/10$); soms

($\geq 1/1000$ tot $< 1/100$); zelden ($\geq 1/10.000$ tot $< 1/10.000$); zeer zelden ($< 1/10.000$), niet bekend: kan met de beschikbare gegevens niet worden bepaald. Binnen elke frequentiegroep worden de bijwerkingen vermeld in volgorde van dalende ernst. Infecties en parasitaire aandoeningen: Zeer zelden: pustuleuze rash. Immuunsysteem-aandoeningen: Zeer zelden: overgevoeligheid (inbegrepen urticaria), angio-oedeem, bronchospasmen en systemische anafylaxie. Ademhalingsstelsel, borstkas-, en mediastinum-aandoeningen: Zeer zelden: astma. Huid- en onderhuidsaandoeningen: Vaak: rash, eczeem, roodheid, dermatitis (inbegrepen contactdermatitis), pruritus. Zelden: Bulluze dermatitis. Zeer zelden: fotosensitiviteitsreactie. Na langdurig gebruik op grote huidoppervlaktes, kan men het risico van verschijning van volgende systemische effecten niet uitsluiten: Maagdarmstelselaandoeningen: Niet bekend: epigastrische pijn, nausea en braken, diarree, erosies en verergering van occult bloedverlies, eventueel ulcus en melena. Zenuwstelsel-aandoeningen: Zeer zelden: vermoeidheid, slapeloosheid, prikkelbaarheid. Niet bekend: hoofdpijn, duizeligheid. Lever- en gelaatsaandoeningen: Zeer zelden: geelzucht, hepatitis. Niet bekend: transaminasen verhoogd. Nier- en urinewegaandoeningen: Zeer zelden: nierinsufficiëntie en nefrotisch syndroom. Hartaandoeningen: Niet bekend: perifeer oedeem en hypertensie. Bloed- en lymfestelselaandoeningen: Zeer zeldzame gevallen van ernstige bloedafwijkingen (zonder bewijs van relatie tussen effect en oorzaak). Algemene aandoeningen: Niet bekend: algemene malaise. Men moet voor deze symptomen alert blijven: ze kunnen na enkele dagen verdwijnen of stopzetting van de behandeling verstoren indien ze niet verdwijnen. Zoals voor alle substanties toegepast op de huid kan ieder bestanddeel van Voltaren Emulgel Forte een allergische reactie veroorzaken. Melding van vermoedelijke bijwerkingen. Het is belangrijk om na toelating van het geneesmiddel vermoedelijke bijwerkingen te melden. Op deze wijze kan de verhouding tussen voordelen en risico's van het geneesmiddel voortdurend worden gevolgd. Beroepsbeoefenaars in de gezondheidszorg wordt verzocht alle vermoedelijke bijwerkingen te melden via: Voor België: Federaal agentschap voor geneesmiddelen en Gezondheidsproducten, Afdeling Vigilantie, Postbus 97, B-1000 Brussel, Madou. Website: www.eenbijwerkingmelden.be, e-mail: adr@fagg.be. Voor Luxemburg: Centre Régional de Pharmacovigilance de Nancy Bâtiment de Biologie Moléculaire et de Biopathologie (BBB), CHRU de Nancy – Hôpital de Brabois, Rue du Morvan, 54 511 VANDOEUVRE LES NANCY CEDEX, Tel. : (+33) 3 83 65 60 85 / 87, Fax : (+33) 3 83 65 61 33, E-mail : crpv@chru-nancy.fr of Direction de la Santé, Division de la Pharmacie et des Médicaments, Allée Marconi - Villa Louvigny, L-2120 Luxembourg, Tel. : (+352) 2478 5592, Fax : (+352) 2479 5615, E-mail : pharmacovigilance@ms.etat.lu. Link voor het formulier : <http://www.sante.public.lu/fr/politique-sante/ministere-sante/direction-sante/div-pharmacie-medicaments/index.html> HOUDER VAN DE VERGUNNING VOOR HET IN DE HANDEL BRENGEN GlaxoSmithKline Consumer Healthcare s.a./n.v., Site Apollo, Avenue Pascal, 2-4-6, B-1300 Wavre NUMMER VAN DE VERGUNNING VOOR HET IN DE HANDEL BRENGEN Voltaren Emulgel Forte 2% aluminium laminaat tube (LDPE/ALU/HDPE, LDPE en antiblock additive master batch): BE562231. Voltaren Emulgel Forte 2% aluminium laminaat tube (LDPE/ALU/HDPE): BE440422. Afleveringswijze: Geneesmiddel niet op medisch voorschrift. DATUM VAN HERZIENING VAN DE TEKST 06/2022

INFORMATIE UITSLUITEND BEDOELD VOOR PROFESSIONALS IN DE GEZONDHEIDSZORG. Trademarks are owned by or licensed to the Haleon group of companies. ©2023 Haleon group of companies or its licensor. Haleon Belgium. PM-BE-VOLT-23-00004. Date of preparation: 02/2023.

Ik heb artrose in mijn knie, kunt u mij een pijnstiller geven?

De apotheker en zijn team moeten de patiënt met artrose bewust maken van dit probleem en eenvoudige maar nuttige tips geven zoals:

- ➔ Het eerste wat u de patiënt met artrose en overgewicht, moet aanraden is afvallen. Zelfs een klein gewichtsverlies zal helpen!
- ➔ Beweging is de beste behandeling voor artrosepijn. We moeten er alles aan doen om kinesiofobie (= bewegingsangst) te vermijden en de vicieuze cirkel van inactiviteit te doorbreken. Spierversterkende oefeningen moeten elke dag uitgevoerd worden, met een bepaalde intensiteit en, indien mogelijk, onder toezicht van een deskundige.
- ➔ Men moet ook vermijden te lang te blijven zitten, te staan of in een andere houding te blijven die een overbelasting of gevoeligheid van de gewrichten veroorzaakt.
- ➔ Raad ook aan om aangepaste schoenen of inlegzolen te dragen, maar ook om de stoelen (en toilet) hoger te zetten.

Wandelen is helemaal goed...

Een cohortstudie bevestigde intussen dat artrose van de knie het lopen niet mag belemmeren zolang de ziekte niet te invaliderend is. Wanneer de symptomen het toelaten, kan een wandeling voor lichaamsbeweging het tegengif zijn voor pijnlijke recidieven, of zelfs de afbraak vertragen van het gewrichtskraakbeen.

Artrose komt heel vaak voor in de knie en wordt dan gonartrose genoemd. Wanneer de aandoening symptomatisch wordt, heeft de patiënt de neiging om de fysieke activiteiten die de knie (over)belasten te beperken - stappen is er een van de eerste van - en om pijnstillers te nemen. Maar deze laatste keuze is zeker niet de beste.

❏ Onderschat de erfelijkheid niet

Artrose is een complexe, progressieve en onomkeerbare degeneratieve gewrichtsaandoening die meestal op latere leeftijd begint, vooral na 45 jaar. De ziekte wordt gelinkt aan enkele klassieke risicofactoren: de leeftijd natuurlijk, maar ook de body mass index (BMI) of zelfs bepaalde beroepen of aspecten van de leefstijl, meer bepaald de beoefening van een fysieke activiteit. Maar ook een genetische aanleg speelt een rol, en wordt steeds belangrijker gezien er intussen vooruitgang werd geboekt door een steeds betere kennis van het menselijk genoom. Op basis van studies bij tweelingen schat men de erfelijkheidsgraad van artrose op 40-65%, afhankelijk van het betrokken gewricht.

Artrose is een zeer heterogene ziekte met meerdere fenotypes, die afhankelijk zijn van genetische en omgevingsfactoren, net als van risicofactoren die eigen zijn aan elk gewricht.

❏ Bewegen, het begin van elke behandeling

De Osteoarthritis Research Society International (OARSI), de toonaangevende internationale wetenschappelijke vereniging voor artrose, publiceerde een reeks aanbevelingen die rekening houden met de aanwezigheid van ziekten die verband houden met artrose, zoals diabetes of hart- en vaatziekten. De OARSI stelt dat de basis van de behandeling van artrose niet-farmacologisch moet zijn, d.w.z. zonder medicatie, en dit ongeacht de leeftijd, de ernst van de artrose en de algemene toestand van de patiënt. De aanbevolen niet-medicamenteuze behandelingen zijn dan ook lichaamsbeweging, gewichtsverlies, voorlichting en therapeutische educatie (zie verder). De geneesmiddelen zijn nuttig voor de beheersing van de pijn en het vergemakkelijken van beweging en fysieke activiteit.

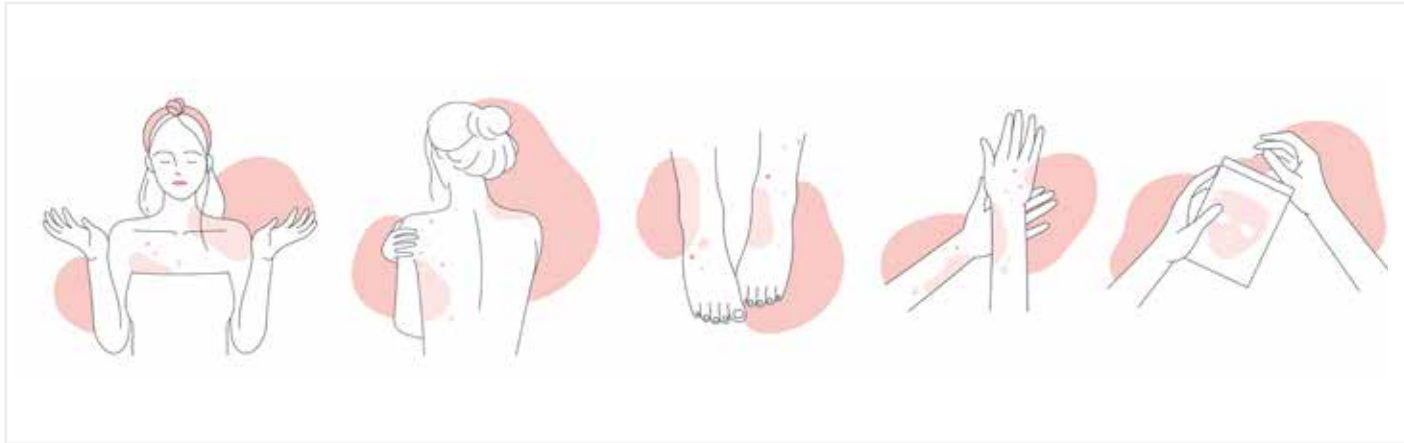
“Voor de knie gaat het alleen om het gebruik van niet-steroïde anti-inflammatoire geneesmiddelen (NSAID's) in de topische vorm. Als deze behandeling niet effectief is, kan de arts zijn toevlucht nemen tot orale ontstekingsremmers”, legt professor Yves Henrotin, fysiotherapeut (ULG) uit. “Het probleem is dat weinig patiënten zich houden aan de niet-medicamenteuze behandelingen.”

De farmacologische aanbevelingen van de OARSI voor knieën en heupen

KRACHT	NIVEAU	AANPAK	COMMENTAAR
Sterk	Basis	Vorming over de knie, gestructureerde oefeningen, gewichtscontrole en aanpassing van de voeding.	Voor alle patiënten
Sterk	Niveau 1A	NSAID's – topisch gebruik	Niet bij verspreide pijn/depressie
Aanbevolen bij 60-74% gunstige toestand	Niveau 1B	NSAID's, IACI, IAIH	Niet voor kwetsbare patiënten of met CV-ziekten
	Niveau 2	Duloxetine	Duloxetine voor patiënten met gespreide pijn en depressie
Aanbevolen bij 40-59% gunstige toestand	Niveau 3	ASU, curcumine, boswella	Voor patiënten met of zonder comorbiteiten
Sterk aanbevolen bij gunstige toestand > 75%	Niveau 4	Capsaicine in topisch gebruik, paracetamol, MSM, chondroïne, vitamine D	Orale opioïden, collageen, glucosamine, diacereïne
		Paracetamol wordt beter niet meer gegeven	-

Op gevoelig terrein!

Trekkingen, roodheid, flushes... Bijna één op de vijf vrouwen heeft te maken met deze huidkwalen die te verklaren zijn door een overgevoeligheid van de huid. Gelukkig kan men het fenomeen beperken door de verergerende factoren te identificeren en een gepaste verzorging te gebruiken.

Het verschijnsel van een gevoelige huid komt vaak voor, aangezien het zelfs een derde van de volwassen bevolking treft. Vrouwen (60%) hebben er iets vaker mee te maken dan mannen (40%). Sommige huidtypes zijn familiaal en genetisch gevoeliger dan andere. De frequentie van deze aandoening neigt af te nemen met de leeftijd.

Wat is een gevoelige huid precies?

Een gevoelige huid is een huid die overmatig reageert op uitwendige agressie door prikkelbaarheid van de zenuwuiteinden van de opperhuid. Deze (over)gevoeligheid kan optreden bij een droge, vette of gecombineerde huid. De belangrijkste klachten in de apotheek zijn tintelingen, trekkingen of verhitting. Heel vaak kan een gevoelige huid weinig cosmetica op het gelaat verdragen. Dit komt vaker voor bij vrouwen met een dunne, droge huid die snel bloost. Wat het lichaam betreft kan men een droge huid, een lichte schilfering en soms roodheid waarnemen. De gevoeligheid van de huid kent verschillende gradaties en kan zelfs tot intolerantie gaan. Een intolerante huid verdraagt nauwelijks iets en veroorzaakt irritatie, roodheid en zelfs een branderig gevoel.

Een gevoelige huid kan een van de klinische uitingen zijn van een pathologie van het gezicht, zoals bijvoorbeeld rosacea, eczeem, seborroïsch eczeem (of seborroïsche dermatitis).

Wist u dit?

In tegenstelling tot wat vaak wordt gedacht, kan een vette huid net zo gevoelig zijn als een droge huid.

De pathofysiologie

Twee hoofdfactoren zijn verantwoordelijk voor de afname van de tolerantiedrempel en dus voor deze hogere gevoeligheid:

1 De opperhuid van een gevoelige en intolerante huid vertoont een wijziging in de barrièrefunctie. Dit bevordert vervolgens de uitdroging van de huid en vooral het indringen van mogelijk irriterende stoffen.

2 Het lijkt er ook op dat een gevoelige huid overmatig bepaalde neurotransmitters afscheidt via de uiteinden van de oppervlakkige zenuwen en pro-inflammatoire cytokines (stoffen die worden uitgescheiden door de huidcellen). Deze abnormale afscheiding zou dus de oorzaak zijn van de onaangename gewaarwordingen die de betrokken patiënten voelen. Een gevoelige en intolerante huid vertoont ook een overproductie van vrije radicalen.

Dit moet u weten

Een allergische huid is het gevolg van een verstoring van het immuunsysteem, maar een allergische huid kan ook gevoelig zijn.

De irriterende stoffen vermijden

- Het is echt nodig om alle bronnen van agressie op de huid zoveel mogelijk te beperken.
- De huid moet natuurlijk beschermd worden tegen de zon en de hitte, maar ook tegen de koude en de wind.
- Het is ook noodzakelijk om de voedingsgewoonten en de leefstijl in de gaten te houden: alcohol, kruiden, maar ook tabak, stress en slaapgebrek kunnen het verschijnen van roodheid bevorderen. Sommige cosmetische producten zoals anti-verouderingsbehandelingen op basis van fruitzuren of vitamine A, kunnen mogelijk irriteren, net zoals men bij een gevoelige huid etherische oliën en te hard water beter kan vermijden. Ook hormonale schommelingen kunnen de reactiviteitsdrempel van de huid wijzigen.

Een gebrek aan voorzorgsmaatregelen met betrekking tot de klassieke uitlokkende factoren, bevordert het optreden en de toename van de (over)gevoeligheid.

Dit moet u weten

De gevoelige en intolerante huid reageert op prikkels die geen effect hebben op andere huidtypes. Deze overgevoeligheid van de huid is het gevolg van een verlaging van de tolerantiedrempel. Hoe gevoeliger de huid, hoe lager de tolerantiedrempel.

- Bij een gevoelige huid manifesteert de reactiviteit zich tijdelijk, op sommige momenten.
- Bij een intolerante huid is de reactiviteit constant of bijna constant, met een tolerantiedrempel die heel dicht de nul nadert.

In het geval van flushes

Een gevoelige huid is van nature vatbaar voor roodheid en wordt door de jaren heen blootgesteld aan het risico van couperose. De roodheid kan men verklaren door een storing van de thermoregulatie en vascularisatie die benadrukt wordt door de invloed van verzwarende factoren zoals stress, plotselinge temperatuurschommelingen, blootstelling aan de zon, inname van alcohol of gekruid voedsel... Als men er niets aan doet, verliezen deze kleine bloedvaten geleidelijk aan hun elasticiteit en wordt de diffuse roodheid permanent. Dit is het stadium van couperose, dat soms kan evolueren naar rosacea. Het is dan ook belangrijk om op flushes te reageren met specifieke behandelingen. Deze behandelingen richten zich op de abnormale verwijding van de haarvaten en zullen de daaruit voortvloeiende ontsteking tegengaan.

Altijd voorzichtig de huid reinigen

Het verwijderen van de make-up is vaak een (de) oorzaak van agressie voor de gevoelige huidtypes. Hun huidbarrière, die beter

doorlaatbaar is, maakt ze bijzonder kwetsbaar voor oppervlakte-actieve stoffen, conserveermiddelen en alcohol die sommige producten bevatten. Zelfs een spoeling met kraantjeswater, waar vaak nogal wat kalksteen in zit, kan volstaan om de huid te irriteren. Het is dan ook aangewezen dat u een milde zeepvrije reiniger adviseert met een minimum aan ingrediënten.

Goed om te weten

Vooral micellaire lotions zijn interessant, zo niet moeten mensen die gewend zijn om hun make-up af te spoelen dit doen met een thermische watermist. Men moet ook telkens het gelaat met zachte zorg drogen zonder te wrijven maar door te deppen.

De dagelijkse verzorging

De veelheid aan huidverzorgingsproducten verhoogt de gevoeligheidsdrempel van de huid. Uw eerste reflex is dan ook dat u de patiënt vraagt de producten zo te sorteren en te kiezen dat ze alleen een specifieke crème voor de gevoelige huid, een verzachtend masker en make-up remover gebruiken.

We raden een parfumvrije verzorging aan met een hoge tolerantie, zonder bewaarmiddelen, geformuleerd met een minimum aan grondstoffen. Deze behandelingen hydrateren, kalmeren en bestrijden de ontstekingsremmende reactie. Men brengt ze 's ochtends en 's avonds aan.

De make-up

Vrouwen met een gevoelige huid zullen des te meer make-up willen dragen om de onvolkomenheden zoals roodheid te camoufleren. Het is dan ook goed dat u hen een getinte behandeling adviseert die geschikt is voor de gevoelige en intolerante huid. U zal tegelijk benadrukken hoe belangrijk het is om steeds elke make-up te verwijderen.

Nathalie Evrard

FRONTLINE COMBOLINE® CAT

BESCHERM JOUW KAT EN JE HUIS TEGEN VLOOIEN EN TEKEN

FRONTLINE Combo®Line kat is de meest geavanceerde formule tegen vlooien en teken voor katten en fretten in ons assortiment. Het doodt vlooien en teken die zich op uw kat bevinden en beschermt hen zo tegen de ongemakken en ziekten die deze parasieten veroorzaken. Bovendien voorkomt het een besmetting van de omgeving.

FRONTLINE COMBO®LINE CAT (fipronil 50,00 mg en (S)-methoprene 60,00 mg per pipet van 0,5 ml). **Indicaties:** voor behandeling van katten en van fretten tegen infestaties met vlooien, alleen of in combinatie met teken en/of (maar niet bij fretten) bijtende luizen. Behandeling van besmettingen met vlooien (*Ctenocephalides spp.*); de insecticide werkzaamheid tegen nieuwe infestaties met volwassen vlooien houdt gedurende 4 weken bij katten en fretten aan. Preventie van de vermenigvuldiging van vlooien door inhibitie van de ontwikkeling van eieren (ovicide werking), van larven en poppen (larvicide werking) afkomstig van eieren die werden gelegd door volwassen vlooien (bij katten gedurende 6 weken na toediening). Behandeling van besmettingen met teken (bij katten: *Ixodes ricinus*, *Dermacentor variabilis*, *Rhipicephalus sanguineus*; bij fretten: *Ixodes ricinus*). Het diergeneesmiddel heeft een persistente acaricide werking tot 4 weken (fretten) en tot 2 weken (katten) tegen teken (bij kat en fret gebaseerd op experimentele gegevens). Behandeling van besmettingen met bijtende luizen bij katten (*Felicola subrostratus*). **Voorzorgsmaatregel:** Het diergeneesmiddel niet toedienen aan kittens jonger dan 8 weken oud en/of aan kittens die minder dan 1 kg wegen. Niet toedienen aan fretten jonger dan 6 maanden oud. Niet gebruiken bij konijnen, aangezien bijwerkingen en zelfs sterfte kunnen voorkomen. **Aflevering:** Vrij. **Lees aandachtig de bijsluiter.** CAT: BE-V446906. Voor meer informatie: raadpleeg de bijsluiter of bij Boehringer Ingelheim Animal Health Belgium SA, Arnaud Fraiteurlaan 15-23, 1050 Brussel. Datum herziening tekst: 10/2021. It08/12/2021. ©2021 - alle rechten voorbehouden. V.U.: Boehringer Ingelheim Animal Health Belgium SA BE-FEL-0012-2023 - 01/2023

Waarom is het belangrijk om te voorkomen dat mijn hond of kat besmet raakt met vlooien of teken? Is het niet voldoende om mijn dier te behandelen wanneer het besmet is?

Hoewel vlooienplagen vooral in het voorjaar, de zomer en de herfst voorkomen, heeft recent onderzoek aangetoond dat er het hele jaar door plagen kunnen optreden. Het is dus erg belangrijk om diereneigenaars te sensibiliseren voor preventieve behandelingen. Een actieve preventie die is afgestemd op het dier voorkomt besmettingen, die zowel het dier als zijn baasje veel last kunnen bezorgen. Herinner uw klant eraan dat preventie de overdracht van verschillende ziekten op het dier, maar ook op de mens, voorkomt. Vlooien en teken kunnen namelijk dragers zijn van diverse ziekten.

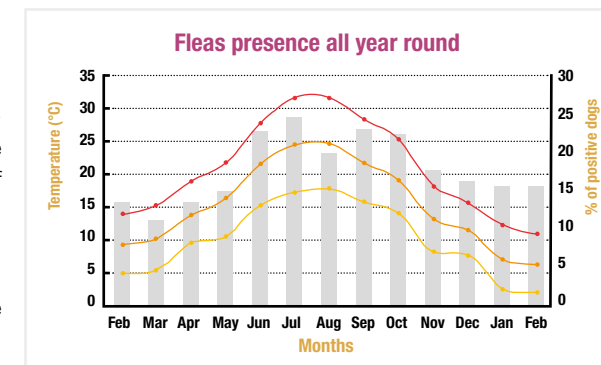
VLOOIEN EN TEKEN KUNNEN VERSCHILLENDE ZIEKTEN VEROOZAKEN.

Vlooien: pruritus, oppervlakkige dermatitis, allergische dermatitis (vlooienbeetallergie), bloedarmoede (vooral bij jonge of zieke dieren) en de overdracht van virussen, parasieten of bacteriën.

Teken: ontstekingen en plaatselijke infecties (abscessen, enz.), irritatie, bloedarmoede (vooral bij jonge of zieke dieren) en de overdracht van virussen, parasieten of bacteriën.

Goed om te weten

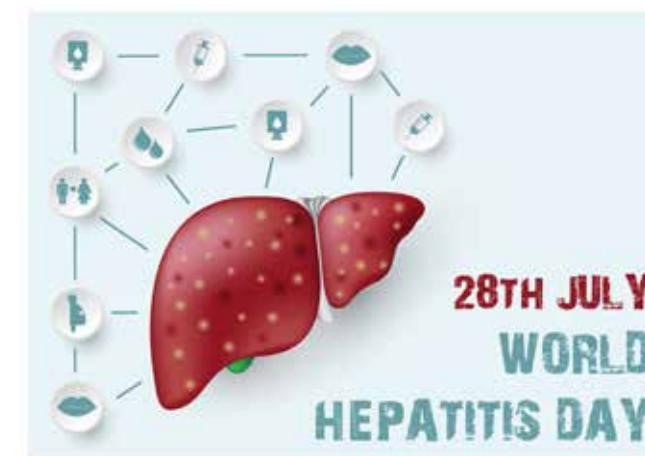
Preventieve behandeling kan ook uitgebreidere en tijdrovende maatregelen voorkomen in het geval van een besmetting. Op dat ogenblik moeten namelijk zowel het dier als zijn omgeving behandeld worden, wat extra energie en geld kost.

Hoe krijg je hepatitis C?

Het hepatitis C-virus wordt vooral via het bloed overgedragen. Vóór 1992 waren bloedtransfusies een van de belangrijkste oorzaken, maar dat is nu eerder zeer zeldzaam geworden in de ontwikkelde landen gezien de systematische screening van de bloeddonoren. De andere bronnen van besmetting vóór 1992-1993 waren tandheelkundige behandelingen, ingrijpende operaties, piercings, tatoeages, littekens, enz.

Sinds 1993 is het gebruik van intraveneuze of nasale medicijnen de meest voorkomende vorm van besmetting geworden. Seksuele overdracht komt zelden voor onder heteroseksuelen (traumatische omgang, geslachtsgemeenschap tijdens de menstruatie, reeds bestaande genitale zweren en co-infectie met hepatitis C-virussen en HIV), maar neemt toe onder mannen die seks hebben met mannen (MSM), vooral in het geval van verschillende partners en bij lange en traumatiserende handelingen.

De veralgemening van post-exposure-profylaxe (PEP) voor de preventie van hiv-overdracht bij deze homoseksuele groepen gaat in bepaalde omstandigheden gepaard met een nonchalant gebruik van de preventieve maatregelen. Het is ook noodzakelijk om de mogelijke overdracht van moeder op kind tijdens de zwangerschap en de bevalling te vermelden.

De dokter heeft me finasteride voorgeschreven voor mijn haaruitval. Ik zag nu ook dat dit medicijn wordt gebruikt voor de prostaat, is dit normaal?

JA

In België is finasteride, een 5-alfa-reductaseremmer, verkrijgbaar in de vorm van tabletten van 5mg met de indicatie voor de behandeling van benigne prostaathyperplasie (BPH). Finasteride wordt in lage doses (1mg per dag) echter ook gebruikt voor de behandeling van androgene alopecia bij mannen.

In België zijn er geen specialiteiten die 1mg finasteride bevatten toegelaten en is dit een off-label gebruik in de vorm van een magistrale bereiding. In andere landen, zoals Frankrijk, Nederland en de Verenigde Staten, is finasteride 1mg in bijzondere vorm goedgekeurd voor de behandeling van alopecia bij mannen tussen 18 en 41 jaar.

Het BCFI wijst deze maand op de bijwerkingen van deze behandeling en stelt ook dat er al geruime tijd een vermoeden bestaat van een risico op depressie en 'self-harm' (onder meer zelfmoordpogingen) bij gebruik van finasteride en dutasteride, een andere 5-alfa-reductaseremmer, gebruikt bij BPH. Ook bij het gebruik van finasteride bij alopecia kan een risico op depressie niet worden uitgesloten.

Bron: www.bcfi.be

Klopt het dat de apothekers-assistenten in Frankrijk mogen vaccineren?

JA

De nieuwe versie van de Rist-wet, gewijzigd en aangenomen door de Franse Senaat op dinsdag 14 februari, brengt een fundamentele verandering met zich mee: de verderzetting van de mogelijkheid die wordt geboden aan apothekers-assistenten om vaccins toe te dienen voor deze die dat in de apotheken is toegestaan.

Het recht om vaccins te injecteren werd bij wijze van uitzondering verleend tijdens de covidcrisis, nog voor het werd uitgebreid tot de griepvaccinaties met het decreet van 3 november 2021.

Momenteel zijn de assistenten nog steeds bevoegd om te vaccineren, zolang de pandemie voortduurt. Een deadline is intussen moeilijk te plannen aangezien we niet weten wanneer het einde zal worden kunnen aangekondigd.

De beroepsgroep en de vakbonden riepen daarom op tot duurzaamheid en herinneren eraan hoe essentieel de deelname van de assistenten is geweest voor het goede verloop van opeenvolgende vaccinatiecampagnes. Dit alles is des te doorslaggevend in het kader van de uitbreiding van de vaccinatiemogelijkheden door apothekers.

Vragen van patiënten

PHYTO

DE KRACHT VAN PLANTEN

INNOVATIE

HAARUITVAL

PHYTOCYANE

3/ACTIES
VERTRAAGT HAARUITVAL
STIMULEERT HAARGROEI
MOOIER HAAR

DE MENING VAN DE EXPERT

« Progressieve haaruitval houdt verband met een chronische disfunctie van de haarfollikel en vereist een behandeling die gericht is op de regulering van de cycli. De laatste ontwikkelingen op het gebied van haaronderzoek hebben een nieuwe fase in de haarcyclus aan het licht gebracht: de neogene fase, ook bekend als de activerings- en regeneratiefase van de follikel. Door deze fase te activeren, wordt de rustende follikel opnieuw geactiveerd, wordt de groeifase verlengd en wordt de haarmassa weer dichter. »

Bruno A. Bernard, Doctor in de Wetenschappen, Expert in Haarbiologie

PHYTO INNOVATIE

Tegen progressieve haaruitval

Gepatenteerd biologisch maca-extract dat in staat is in te werken op de weg die de haargroeifase activeert en verlengt.

PHYTOCYANE OPLOSSINGEN TEGEN HAARUITVAL

50 jaar onderzoek en gepatenteerde innovaties, geconcentreerd in onze nieuwe behandelingen tegen haaruitval.

Oplossingen die niet alleen haaruitval vertragen maar vooral ook de haargroei stimuleren.

Hevig en plotseling haarverlies, gerelateerd aan stress, dieet of een zwangerschap.

PHYTO DATA

85%⁽¹⁾

Doeltreffendheid tegen haaruitval na 2 maanden.

PHYTOCYANE VROUWEN

Behandeling van reactionele haaruitval

Erfelijke haaruitval, gerelateerd aan veroudering en menopauze dat zich uit in dunner wordend haar.

PHYTO DATA

87%⁽²⁾

vertraagde haaruitval binnen de 3 maanden.

PHYTOCYANE VROUWEN

Progressieve behandeling tegen haaruitval

Ernstige of erfelijke haaruitval.

PHYTO DATA

+6440⁽³⁾

haren na 6 weken.

PHYTOCYANE MEN

Behandeling tegen ernstige haaruitval

In de apotheek en de parafarmacie

(1) % vrijwilligers bij wie de werking tegen haaruitval werd vastgesteld door dermatologen tijdens een onderzoek bij 76 vrouwen, na 2 maanden gebruik. (2) % vrijwilligers bij wie het effect werd waargenomen tijdens een tevredenheidstest bij 75 vrouwen, na 3 maanden gebruik. (3) Instrumentele meting van het aantal haren per cm² na 1,5 maand gebruik bij 73 mannen.

ISDIN FotoUltra Solar Allergy

Dit is een zonnebeschermingsproduct dat niet alleen de symptomen gelinkt aan zonneallergie en andere fotodermatosen voorkomt, maar ook verzacht. De ectoïne 1% zorgt voor een 'hardening'-effect voor de huid, waardoor ze resistenter wordt tegenover de agressieve uv-stralen.

WAT IS ECTOÏNE?

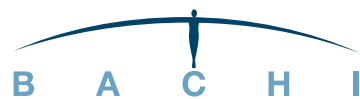
Het is een multifunctionele molecule die geproduceerd wordt door een halofiele bacterie (die in hoge concentratie aanwezig is in zout) en de huid beschermt tegen agressie van buitenaf door de Langerhans-cellen, de DNI en andere cellen te beschermen tegen de beschadiging door UV-stralen. Dit gebeurt door de zonnebrand te beperken en de hydratatie op peil te houden. Deze molecule heeft ook een **verhardend effect**. Ze versterkt met andere woorden de bescherming van de huid en verhoogt de weerstand aan de zonnestrallen door er zich progressief aan te wennen.

GEBRUIKSTIPS

Starten met de behandeling twee tot vier weken voor de eerste blootstelling aan de zon en verder aanbrengen tijdens de periode van blootstelling aan de zon. Het product genereus tweemaal daags aanbrengen op de betrokken zones. Zolang de huid aan de zon is blootgesteld, het om de 2 uur opnieuw aanbrengen. Minstens 20 minuten wachten voor men een ander product op de huid aanbrengt. Er zijn geen gegevens beschikbaar over het gebruik van FotoUltra Solar Allergy tijdens een zwangerschap, borstvoeding of door kinderen. Als voorzorg heeft het dan ook de voorkeur het gebruik van FotoUltra Solar Allergy te vermijden tijdens een zwangerschap, borstvoeding of door kinderen.

Crème 50 ml : 36,60€

CNK 3255791

BACHI WERFT AAN

Om haar team te versterken is BACHI (de Belgische vereniging van de industrie van voorschrijfvrije geneesmiddelen en gezondheidsproducten, met kantoren in Lasne) op zoek naar een Regulatory Affairs Manager Medicines & Medical devices (min. 80% contract).

De ideale kandidaat heeft een Master in de Farmaceutische Zorg en aantoonbare ervaring in regulatory affairs (geneesmiddelen/medische hulpmiddelen).

INTERESSE IN DEZE FUNCTIE?

Bezoek www.bachi.be voor meer informatie en/of stuur uw CV en motivatiebrief naar coraline@bachi.be

ABILAR 10% PAKT UIT MET EEN GLOEDNIEUWE WEBSITE!

WWW.ABILAR.BE

Het BtoB-gedeelte dat voor u is voorbehouden, is toegankelijk via een wachtwoord dat u ontvangt van uw Arega-afgevaardigde. Hierdoor kunt u casussen met foto's raadplegen, maar ook samples met een gebruikerstest aanvragen.

Patiënten hoeven alleen maar op het tabblad 'Waar te koop' te klikken om de dichtstbijzijnde apotheek te vinden waar ze deze zalf die zo effectief is bij wondverzorging, op basis van gezuiverde Picea Abies-hars, kunnen verkrijgen.

Abilar 10% is een product van Arega, een bedrijf in de gezondheidszorg dat actief is in de verkoop en de distributie van geneesmiddelen, medische hulpmiddelen, zelfzorgproducten en cosmetica.

Refluthin® van de laboratoria SCHWABE PHARMA

Indicatie

Maagzuurklachten, zoals brandend maagzuur, zure reflux of een aanhoudende druk in de maag.

Formule

450 mg calciumcarbonaat, 50 mg magnesiumcarbonaat en 75 mg vijgencactusextract

Werkingsmechanisme

TWEEVOUDIGE WERKING

1) Neutraliseert snel

De minerale zuurteregelaars neutraliseren snel overtollig maagzuur, wat leidt tot een snelle verlichting van acute symptomen zoals brandend maagzuur en zure reflux.

2) Kalmeert & beschermt

Het extract van de vijgencactus vormt een verzachtende en beschermende film over het aangetaste slijmvlies in de slokdarm.

Dosering & wijze van toediening

1 kauwtablet opzuigen of opkauen, bij voorkeur één uur na de maaltijd, indien nodig ook voor het slapengaan of tussendoor. Eerste effecten na enkele minuten.

Posologie

Tot 4 maal per dag 1 kauwtablet (vanaf 12 jaar).

Prijs

48 kauwtabletten met muntsmaak: 16,12€

CYSTIPHANE, De Laboratoria BAILLEUL staan al meer dan 70 jaar bekend om hun ervaring in de strijd tegen haaruitval

Dankzij hun unieke, complete en gerichte formules, werken de Cystiphane producten bij de wortel en herstellen zo de kracht en vitaliteit van nagels en haar.

Cystiphane tabletten : het voedingssupplement dat de hoogste dosis cystine per dag op de markt (2000 mg/dag) met Vitamine B6, Arginine en Zink combineert voor een optimale activering van de keratine die van nature in het haar aanwezig is. 4 tabletten per dag in 1 of 2 doses in te nemen bij de maaltijd, als hernieuwbare kuur van 3 maanden.

Cystiphane anti-haaruitval shampoo : deze zachte shampoo met hyaluronzuur, n-acetylcysteïne en vitamine B6 is de ideale aanvulling op onze Cystiphane-kuur tegen haaruitval. Gebruik 3 keer per week alleen of in combinatie met Cystiphane Anti-haaruitval Lotion voor meer efficiëntie.

Prijs

Doos 120 tabletten : 28,00€

Shampoo, flacon 200ml : 14,50€

Lotion, flacon 125ml : 33,00€

De glucadol-familie groeit !

Omdat bewegen is gezond, een nieuwe natuurlijk oplossing voor gezond kraakbeen!

Wat te verwachten van Glucadol Avo+?

- Glucosamine is een volledig natuurlijke, lichaamseigen stof, die ons organisme zelf kan aanmaken. Glucosamine is de basisgrondstof van het kraakbeen.
- Vitamine C draagt bij tot de vorming van collageen, voor het behoud van de goede werking van gewrichtskraakbeen.
- Vitamine D ondersteunt de spierfunctie.
- Vitamine K draagt bij tot de instandhouding van normale botten.
- Zink, Mangaan en Seleen dragen bij tot de bescherming van de cellen van ons lichaam tegen oxidatieve stress. Oxidatieve stress is een teveel aan vrije radicalen die bijdragen tot een versneld verouderingsproces.
- Avocado- en soja-extracten helpen gewrichtspijn te verminderen

Inname

Neem 1 tablet en 1 capsule Glucadol Avo+ in per dag

Formaten

2*28 Glucadol Avo+ : 22,89€

2*84 Glucadol Avo+ : 57,80€

Beschikbaar vanaf 1st april 2023

1.O. Bruyère et al. / Seminars in Arthritis and Rheumatism 49 (2019), 337-350
2. Mathieu et al, ARTHRIITIS & RHEUMATISM Vol 41, No 1, January 199X, pp XI-91

FotoUltra Redness SPF 50, een anti-roodheidsverzorging met drievoudige werking van ISDIN

Een zonnecrème voor het gelaat met een SPF 50 die helpt de roodheid van de huid te voorkomen en ook te beperken. Ze wordt onmiddellijk opgenomen in de huid dankzij de vloeibare en makkelijk uit te spreiden textuur. Deze crème zorgt voor een verzachting en beperkt ook het gevoel van een geïrriteerde huid.

- Ze irriteert de ogen niet.
- Bevat geen minerale olie en is non-comedogeen.
- Bevat ook geen parfum.
- Waterbestendig.
- Getest door dermatologen.
- Geschikt voor alle huidtypes.
- Zee- en oceaanvriendelijk.

De formule

Vitamine B3: versterkt en hydrateert de huidbarrière, helpt de tekenen te beperken van een huid die te maken heeft met de roodheid.

Kalium azelolydiglycine: Begunstigen een evenwichtige teint en zorgen voor een helder en lichter aspect.

4-t-Butylcyclohexanol: Een biomolecule geïnspireerd op de Lentisco (Pistacia lentiscus) die werkt als een gevoeligheidsregulator.

Hesperidin Methyl Chalcone: Antioxidant die de oxidatieve stress beperkt die veroorzaakt wordt door de uv-stralen.

De prijs

Crème 50ml: 35,30€

Imutis Max van de LABORATORIA TRENKER

Is 100% natuurlijk en is een samenstelling van gisten, goede bacteriën, FOS en blauwe bessenextract die zorgt voor een viervoudige werking en het behoud van een evenwichtige darmflora bewerkstelligt.

De Imutis Max capsules zijn maagsapresistent dankzij de Gastro-Protect technologie waardoor de gist en de bacteriën levend in de darmen aankomen. Het voorkomt met andere woorden hun afbraak door het maagzuur.

Het gebruik

1 tot 2 capsules per dag met een glas water tijdens een maaltijd.

De prijs

Verpakking met 15 capsules: 14,99€

Verpakking met 30 capsules: 24,99€

Verpakking met 60 capsules: 44,99€

Erratum

In het vorige nummer had een artikel op blz. 9 het over de gevolgen van roken. In de titel sloop een jammer genoeg een tyfout: het betreft maar liefst 14.000 doden en niet 1.400. Hierbij onze excuses.

Sterkte, schoonheid, glans

Forcapil Gummies tegen Haaruitval van de laboratoria ARKOPHARMA

Suikervrije gummies die een complex van vitamines, mineralen en planten combineren om het haar te versterken en haaruitval te beperken.

Forcapil®, al meer dan 30 jaar expert in haarsterkte en gezondheid, heeft tegen haaruitval gummies ontwikkeld, met een heerlijke abrikozensmaak, om overal mee naartoe te nemen voor sterk, mooi en glans haar!

Formule

FORCAPIL® GUMMIES TEGEN HAARUITVAL bevat:

- Venushaar dat helpt haaruitval te voorkomen en te beperken.
- Vitamine B8 en Zink om het haar gezond te houden.
- De formule helpt ook de capillaire vezel van gedevitaliseerd haar te versterken en de weerstand ervan te verhogen en het haar te sublimeren door het vitaliteit, glans en soepelheid te geven.

Het gebruik

Vanaf 15 jaar : 2 gummies per dag, op elk moment van de dag.

Aanbevelingen

- Niet gebruiken tijdens zwangerschap en borstvoeding.
- In geval van antidiabetische behandeling, vraag uw arts om advies.

Prijs

Potje van 60 gummies : 24,90€

Om de werking van het product te versterken, vult u het ritueel tegen haaruitval aan met FORCAPIL Tegen Haaruitval Shampoo en Tegen. Haaruitval Spray.

Vinopure Spot Treatment van de laboratoria CAUDALIE

Deze licht getinte gel-crème met natuurlijk parfum vermindert de grootte, het volume en de roodheid van het puistje. Deze nieuwe innovatie vervaagt zichtbaar uitbarstingen op de huid dankzij een krachtige cocktail van natuurlijk salicylzuur, niacinamide en essentiële Tea Tree-olie.

Hoe moet je het gebruiken?

2 tot 3 maal per dag rechtstreeks op het puistje aanbrengen tot het volledig is verdwenen. Vermijd de oogcontouren!

De prijs

Tube 15ml: 12,30€

WEDSTRIJDEN

TE WINNEN

5 X 2 APIVITA KOFFERTJES DUBBELE REINIGING MET:

- ▶ 1 Black Detox Cleansing Jelly (150ml)
- ▶ 3 en 1 Cleansing Milk (50ml)
- ▶ + 2 herbruikbare katoenen pads

TE WINNEN

WAARDE 100€

ANTI-AGING PACK TINGE FOR WOMEN

- ▶ Face&hand wash 200ml
- ▶ Anti-aging day cream 50ml
- ▶ Booster night cream 50ml

tinge natural cosmetics

ZO NEEMT U DEEL: stuur een mailtje naar info@pharmateam.be (met de vermelding van de wedstrijd, en alle nodige gegevens van de apotheek) en dit **VOOR 15 APRIL 2023.**

Iris Mittenaere voor

FORCAPIL®

De juiste keuze voor sterk haar

Voedingssupplement

© 35500 - ©Agentschap Sweetpunk - Bijgewerkte foto's

